

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky a logopedie

Pohled nových náboženských hnutí na jedince s postižením

Bakalářská práce

Autor: Veronika Deverová
Studijní program: B7506 Speciální pedagogika
Studijní obor: Výchovná práce ve speciálních zařízeních
Vedoucí práce: Mgr. Martin Kaliba

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
Pedagogická fakulta
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Deverová**
Osobní číslo: **P121157**
Studijní program: **B7506 Speciální pedagogika**
Studijní obor: **Výchovná práce ve speciálních zařízeních**
Název tématu: **Pohled nových náboženských hnutí na jedince s postižením**
Zadávající katedra: **Katedra speciální pedagogiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Tato bakalářská práce si klade za cíl zjistit, jaký pohled mají současná nová náboženská hnutí na jedince s postižením. Práce je rozdělena na dvě části. V teoretické části jsou vymezena základní východiska postavení jedince s postižením ve společnosti, jeho obraz v klasických náboženstvích a nastíněna je obecná charakteristika nových náboženských hnutí. Představeny budou také konkrétní vybrané skupiny (základní rysy, organizace, získávání nových členů apod.). Druhá část je praktická a je tvořena kvalitativním výzkumem založeným na analýze dostupných materiálů a rozhovory s představiteli daných hnutí s cílem zjistit, jaký je náhled na osobu s postižením.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Seznam odborné literatury:

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Martin Kaliba**
Katedra speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **20. února 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **26. března 2015**

L.S.

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.
děkan

doc. PhDr. Tibor Vojtko, Ph.D.
vedoucí katedry

dne

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucího bakalářské práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala Mgr. Martinu Kalibovi, vedoucímu mé bakalářské práce za spolupráci, trpělivost a cenné rady. Děkuji také všem představitelům Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi za jejich ochotu a pomoc při zpracování bakalářské práce. Díky za podporu patří také Filipovi Zedníkovi a mé rodině.

Anotace

DEVEROVÁ, Veronika. *Pohled nových náboženských hnutí na jedince s postižením*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 76 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá pohledem Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi na jedince s postižením.

Teoretická část se věnuje problematice uspokojování potřeb osob s postižením. Pozornost je zaměřena také na obecnou charakteristiku náboženství, obraz jedince s postižením v křesťanství, nová náboženská hnutí a Náboženskou společnost Svědkové Jehovovi.

Cílem práce je zjistit a popsat, jaký pohled má Náboženská společnost Svědkové Jehovovi na jedince s postižením a přinést poznatky o tom, co a jakým způsobem tato náboženská společnost nabízí člověku s postižením.

Použité metody: analýza dostupných materiálů, rozhovor

Klíčová slova: člověk s postižením, potřeby, nová náboženská hnutí, Náboženská společnost Svědkové Jehovovi

Annotation

DEVEROVÁ, Veronika. *The view of new religious movements on people with disabilities*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015. 76 pp. Bachelor Thesis.

The bachelor thesis researches the approach of Religious society of Jehovah's Witnesses towards people with disabilities.

Theoretical part describes fulfilling the needs of people with disabilities. It also focuses on general characteristics of religion, the image of people with disabilities in Christianity, new religious movements and Religious society of Jehovah's Witnesses.

The goal of the thesis is to determine and explain the stance of Religious society of Jehovah's Witnesses towards people with disabilities and to find out what and how this religious organization can offer to people with disabilities.

Used methods: analysis of available sources, interview

Keywords: people with disabilities, needs, new religious movements, Religious society of Jehovah's Witnesses

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 1/2013
(Řád pro nakládání se školními a některými jinými autorskými díly na UHK).

Datum:

Podpis studenta:

OBSAH

Úvod	11
I TEORETICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	12
1 Člověk s postižením a jeho specifické potřeby	12
1.1 Postižení z hlediska pojmového vymezení	12
1.2 Specifické potřeby člověka s postižením	15
2 Obraz člověka s postižením v klasickém náboženství.....	17
2.1 Náboženství.....	17
2.2 Křesťanství	18
2.3 Obraz člověka s postižením v křesťanství.....	21
3 Nová náboženská hnutí	24
3.1 Vymezení pojmu nové náboženské hnutí	24
3.2 Charakteristika nových náboženských hnutí.....	25
3.3 Nová náboženství jako odpověď na neuspokojené potřeby člověka	28
4 Náboženská společnost Svědkové Jehovovi.....	31
4.1 Historie a hlavní osobnosti.....	31
4.2 Víra svědků Jehovových a její rozpor s křesťanskou naukou.....	33
4.3 Organizace společnosti.....	35
4.4 Kontroverze učení	38
II PRAKTICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	40
5 Projekt výzkumu	40
5.1 Stanovení cíle a definování výzkumných otázek	40
5.2 Druh výzkumného šetření	40
5.3 Výzkumný vzorek	41
5.4 Realizace výzkumného šetření	41
5.5 Způsob zpracování dat	43
6 Vlastní výzkum	44
6.1 Člověk s postižením v kontextu víry svědků Jehovových	44
6.2 Obraz člověka s postižením předkládaný svědky Jehovovými.....	46
6.3 Člověk s postižením ve společnosti svědků Jehovových.....	48
6.1 Vliv víry svědků Jehovových na život člověka s postižením a jeho rodiny 50	
6.2 Člověk s postižením v kontextu šíření dobré zprávy	54
6.3 Jednotlivé druhy postižení v kontextu víry svědků Jehovových.....	56

6.4	Přístupnost sálu Království v Čáslavi člověku s postižením.....	64
7	Shrnutí výsledků výzkumného šetření.....	66
8	Diskuze.....	68
	Závěr	69
	Seznam použitých zdrojů	70
	Seznam příloh.....	76

Úvod

Nová náboženská hnutí jsou v našem povědomí především díky médiím a tisku. Možná si ani neuvědomujeme, že s jejich představiteli často přicházíme do osobního kontaktu, když se nás na ulici snaží seznámit se svou vírou, darovat nám časopisy nebo pozvánky na přednášky. Nabízejí nám lásku, porozumění, naději, smysl života a odpovědi na naše dlouho nezodpovězené otázky.

Mezi největší nová náboženská hnutí v České republice patří i Náboženská společnost Svědkové Jehovovi. S představiteli tohoto hnutí jsme se všichni již bezpochyby setkali. Při šíření své víry jsou tak horliví, že se neomezují pouze na veřejná prostranství, ale navštěvují nás i v našich domovech. Tato setkání se samozřejmě týkají i osob s postižením, které se mohou snadno nechat okouzlit nadějí v zázračné uzdravení, nabízenou láskou, přátelstvím, porozuměním atd. Z toho důvodu jsem se rozhodla, že práce bude zaměřena na problematiku pohledu Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi na člověka s postižením.

Teoretická část bude vycházet z vymezení otázky uspokojování potřeb osob s postižením. Dále bude čtenář seznámen s obecnou charakteristikou náboženství, obrazem člověka s postižením v křesťanství a novými náboženskými hnutími. Na základě těchto informací budou představena nová náboženství jako možná odpověď na neuspokojené potřeby osob s postižením. Poslední kapitola bude věnována Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi.

V praktické části bych chtěla pomocí analýzy dostupných materiálů a rozhovorů s představiteli Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi zjistit, jaký je pohled tohoto nového náboženského hnutí na jedince s postižením. Zároveň se budu snažit čtenáře seznámit s tím, co specifického může Náboženská společnost Svědkové Jehovovi těmto osobám nabídnout a jak se hnutí staví k přizpůsobování podmínek jedincům s postižením.

I TEORETICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

1 Člověk s postižením a jeho specifické potřeby

1.1 Postižení z hlediska pojmového vymezení

Terminologie z vývojového hlediska prošla mnohými změnami. V naší společnosti přezívají termíny, pojmy či označení, která si s sebou nesou hanlivý až urážlivý význam. Užívání správných pojmů a termínů souvisí s podstatou lidského bytí, tedy s právem na plnohodnotný život, sociální začlenění, ochranu cti a lidské důstojnosti. Některá označení člověka s postižením se v dnešní době stala již synonymem pro nadávky (Michalík, 2013, s. 112). S tím souhlasí také Valenta, který zmiňuje odborná pojmenování pocházející např. z psychopedie, která získala pejorativní nádech – úchyl, kretén, debil apod. (Valenta, 2014, s. 12).

Terminologie týkající se člověka s postižením není jednotná a ustálená ani u nás, ani v zahraničí. Pojetí jednotlivých termínů a pojmů je podmíněno také různým chápáním a označením v rámci jednotlivých rezortů (Renotierová, 2006, s. 18). Valenta, v rámci speciální pedagogiky, zastává názor, že terminologická nejednotnost je důsledkem doslova speciálního postavení této vědy a její interdisciplinarity. Díky tomu dochází k přejímání odborných výrazů z propedeutických disciplín, které pak můžeme označit jako relevantní. Nejčastěji se jedná o pojmy a označení z medicínské oblasti, kde můžeme sledovat sepětí s Mezinárodní klasifikací nemocí - 10. revize a Mezinárodní klasifikací funkčních schopností, disability a zdraví (Valenta, 2014, s. 12).

Stále se využívají anglické výrazy z roku 1980, které najdeme v klasifikaci WHO - The International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps (v dnešní době již nahrazena klasifikací z roku 2001 - MKF). Dochází však k hojnému zaměňování jednotlivých pojmů. Jedná se především o termíny: „*impairment* – narušení, zhoršení výkonu či poškození funkce; *disability* – omezení schopnosti, popř. neschopnost v nějaké oblasti (*opak to be able* – být schopen); *handicap* – znevýhodnění v určité oblasti osobních i sociálních aktivit (kořeny pojmu jsou ve sportu, jako je golf, dostihy atd., kde se také tradičně používá); *disorder* – porucha, dysfunkce, tzn. něco, co není funkčně v pořádku“ (Novosad, 2011, s. 88).

V české terminologii jsou stále ještě využívány pojmy porucha, postižení a handicap. Bohužel však není vyloučeno, že se nemůžeme setkat také s termíny vada, defekt či defektivita. Od používání těchto výrazů se upouští, jelikož jsou negativně laděny a zdůrazňují dysfunkci. Uplatnění nacházejí především v oblasti medicínské (Novosad, 2011, s. 90). Z tohoto důvodu je vhodné, aby byly vymezeny následující termíny:

Porucha

Předmětem zájmu je člověk, u něhož lze sledovat poruchu (často označovanou jako vada, popř. zastarale jako defekt). O této osobě můžeme hovořit jako o člověku s postižením nebo jako o handicapovaném jedinci. Porucha je mnohdy ztotožňována s anglickým pojmem impairment. Mluvíme o narušení (abnormalitě) psychické, anatomické nebo fyziologické struktury či funkce (Slowík, 2007, s. 26). Jedná se o vnější projev bez ohledu na to, jaké jsou reálné důsledky na funkční schopnosti člověka s postižením a jeho začlenění do společnosti a pracovního procesu (Vysokajová, 2000, s. 23). Porucha je předmětem léčby, rehabilitace nebo ji můžeme kompenzovat příslušnými pomůckami (Matoušek, 2008, s. 143).

Postižení

Při vymezení pojmu postižení opět narážíme na problém s nejednotnou terminologií. Tato situace je zkomplikovaná tím, že se k tomuto termínu pojí spousta různých definic a věcných obsahů (Vítková, 2006, s. 17). Dle Slowíka „*Postižení znamená omezení nebo ztrátu schopností vykonávat činnost způsobem nebo v rozsahu, který je pro člověka považován za normální*“ (Slowík, 2007, s. 27). Rozlišuje následující skupiny osob s postižením:

- 1) Osoby s mentálním postižením
- 2) Osoby s tělesným postižením a zdravotním oslabením
- 3) Osoby s postižením zraku
- 4) Osoby s postižením sluchu
- 5) Osoby s narušenou komunikační schopností
- 6) Osoby s dílčími deficity
- 7) Osoby s poruchami chování, narušenou sociální adaptací a sociálním znevýhodněním
- 8) Osoby s kombinovaným postižením (Slowík, 2007)

Handicap

Handicap můžeme chápat jako nepříznivou situaci, v níž se člověk ocitl z důvodu poruchy nebo omezení schopností. Nemůže plnit očekávání společnosti, která se s ohledem na dobu a kulturu jeví jako normální. Znevýhodnění sledujeme např. v oblasti samostatného pohybu, nezávislého života (nakupování, úklid, hygiena, oblékání apod.), v navazování sociálních kontaktů, ve schopnosti ekonomického zajištění atd. Handicap je ovlivnitelný, lze ho kompenzovat pomocí tzv. systémových opatření jako je např. odstraňování architektonických bariér, snaha o změnu postojů většinové společnosti vůči člověku s handicapem, nabídnutí pomoci, která může mít formu menší výpomoci až po nepřetržitou péči, apod. (Matoušek, 2008, s. 67). Renotiérová chápe handicap jako vyjádření znevýhodnění jedince s postižením v rámci interakce se společenským prostředím. Zdůrazňuje fakt, že postižení se může stát handicapem pouze v některých společenských situacích či prostředích, nemusí tomu být však nutně ve všech společenských oblastech života (Renotiérová, 2006, s. 20). Míra handicapu se u každého člověka liší. Svou roli zde hraje spousta faktorů, na něž musíme brát ohledy. Jedná se např. o druh a stupeň postižení, dobu vzniku poruchy, kvalitu poskytované péče, osobnostní vlastnosti jedince, klima společnosti (Slowík, 2007, s. 27).

Mnozí odborníci jsou kritičtí vůči třídění a označování osob s postižením. Považují to za diskriminaci. Z toho důvodu se začíná využívat také pojem člověk se speciálními potřebami. Díky tomu je postižení definováno na základě potřeb, jejichž uspokojení je právem každého člověka, nikoliv na základě norem většinové společnosti (Nové trendy ve vzdělávání a výchově dětí a mladistvých se zdravotním postižením a mentální retardací, online, 2011).

Ztotožňuji se s názorem pana Michalíka, že v případě používání pojmů, které jakkoliv souvisí s člověkem s postižením, klademe označení postižený vždy až na druhé místo, jelikož daný jedinec musí být vždy prioritou (Michalík, 2013, s. 113). Z tohoto důvodu v mé bakalářské práci budu užívat termín člověk (osoba či jedinec) s postižením.

1.2 Specifické potřeby člověka s postižením

Každý člověk má své potřeby, ať se jedná o člověka zdravého nebo s postižením. Potřebu můžeme vymezit jako nutnost organismu něco získat nebo se naopak něčeho zbavit. Můžeme říci, že potřeba vzniká při jakékoliv fyziologické odchylce od ideální hodnoty. Pokud není možné, aby tato odchylka byla automaticky upravena, aktivuje se pud a organismus se snaží znovuobnovit rovnováhu. Potřeby považujeme za životní nutnost člověka. V případě, že nejsou dlouhodobě uspokojovány, se mohou odrážet na zdraví a psychické pohodě (Hartl, Hartlová, 2000, s. 444).

Známa je tzv. Maslowova hierarchie potřeb, která nám ukazuje, že úplný základ tvoří potřeby fyziologické (např. hlad, žízeň), po té následují potřeby bezpečí (pocit bezpečí a zabezpečení), sounáležitosti a lásky (družení se s ostatními, být přijímán, někam patřit), uznání (dosáhnout úspěchu, uznání, kompetencí), kognitivní potřeby (vědět, rozumět, zkoumat), estetické potřeby (symetrie, krása, řád) a na vrcholku stojí potřeby seberealizace (sebenaplnění, realizace svého potenciálu). Základním principem této pyramidy je, že potřeby na jedné úrovni musí být částečně uspokojeny předtím, než se potřeby na následující úrovni stanou pro člověka důležitými (Maslow, 1970 In: Atkinson, 2003, s. 471).

V dnešní době společnost ani nepočítá s tím, že by se člověk s postižením či nemocný mohl chtít seberealizovat, dosáhnout sebeúcty a uznání, mít symetrický vztah s druhou osobou apod. (Vágnerová, 2003, s. 19). Realizace potřeb osob s postižením je poměrně často odlišná, můžeme říci specifická v porovnání s uspokojováním potřeb intaktní společnosti. Ovšem v žádném případě by nemělo docházet k úplnému zamezení naplnění potřeb kvůli danému postižení. Ba naopak, úkolem potřeb je motivovat člověka k dosažení nějakého cíle. Tento proces, při němž dochází k maximálnímu rozvoji osobnosti, začlenění do pracovního a společenského prostředí nazýváme socializace (Renotiérová, 2006, s. 21).

V oblasti uspokojování potřeb člověka s postižením můžeme narazit na překážky. Musíme přihlížet k tomu, o jaký typ a stupeň postižení se jedná. Potřeby jedince s postižením jsou kvalitativně stejné jako ty naše, ovšem mohou být kvantitativně omezeny, popř. některé nemohou být vůbec uspokojeny. Bez větších problémů jsou uspokojovány potřeby základní, tedy biologické (strava, odpočinek,

teplo apod.). Potíže sledujeme v rámci zajišťování potřeb psychických, kdy se člověku nemusí dostávat potřebného pocitu bezpečí a láskyplného vztahu (negativní postoj rodiny, okolí, časté pobyty mimo domov atd.). Neuspokojeny zůstávají i potřeby sociálního kontaktu a kladného sociálního přijetí, což může být dáno nepřiměřenými možnostmi sociálních kontaktů, ale také tím, že jedinec není na takové situace připraven, nedůvěřuje okolí, není sociabilní apod. Výrazně omezené je i naplnění potřeby činnosti z důvodu limitů daného člověka nebo hyperprotektivních rodičů, kteří svému dítěti v činnosti brání. V tomto případě klademe důraz na nalezení vhodných kompenzačních činností, díky kterým lze tuto potřebu naplnit. Výkonnost osoby s postižením je snížena, s čímž souvisí zvýšená citlivost týkající se selhání. Kvůli tomu není mnohdy uspokojena ani potřeba výkonu a sociálního uznání. V dospělosti narážíme na problém v oblasti partnerských vztahů, kdy je pro jedince s postižením mnohem náročnější najít si partnera a navázat intimní vztah. Uspokojení sexuální potřeby je tedy také omezeno. V závislosti na postižení může různými způsoby docházet k naplňování poznávacích potřeb, které považujeme za důležitý zdroj kompenzačních aktivit. Každý člověk potřebuje mít životní perspektivu a cíl. Záleží na typu a stupni postižení, jelikož v některých případech může osoba s postižením těchto potřeb dosáhnout jenom s dopomocí. Nalezení nových perspektiv a smyslu života považujeme za důležité v rámci vyrovnávání se se získaným postižením (Hadj-Moussová, 2001, s. 72 – 75).

Přesvědčili jsme se, že osoby s postižením často prožívají frustraci. To znamená, že je znemožněno dosáhnout uspokojení nějaké subjektivně důležité potřeby). V jistých ohledech může být tato situace pro člověka přínosem, jelikož ho donutí hledat jiná řešení, čímž rozvíjí své schopnosti a vytrvalost. Na straně druhé bývá člověk mnohdy zklamán, což může vést k naprosté rezignaci (Vágnerová, 2004, s. 48 – 49).

2 Obraz člověka s postižením v klasickém náboženství

2.1 Náboženství

Náboženství se v různých podobách objevuje v každé lidské společnosti. Narážíme na spoustu rozdílných definic a názorů, jejichž obsahy se budou v mnohém lišit. Dokonce můžeme říci, že žádné vymezení není absolutně výstižné. Termín náboženství (ve většině evropských jazyků) má své kořeny v latinském pojmu *religio*, což bylo chápáno jako pověra nebo úcta k bohům (Langleyová, 1993, s. 12).

Z hlediska aktuálnosti mě zaujala definice pana Štampacha. Jedná se o jednoduché strukturálně orientované vymezení: „*Náboženství je vztah člověka k transcendentní skutečnosti*“ (Štampach, 2008, s. 30). Z toho vyplývá, že náboženství chápeme jako jistou aktivitu člověka, popř. lidského společenství oproti transcendentní skutečnosti, v našem případě vůči Bohu. Jedná se o jednosměrný vztah, jelikož toto vymezení nijak nezmiňuje zpětnou reakci transcendentní skutečnosti k člověku (Štampach, 2008, s. 30 - 31). Holm poukazuje na důležitý fakt, že náboženské názory jednotlivce nemůžeme pokládat za náboženství, pokud s ním tyto myšlenky nesdílí další lidé stejného mínění (Holm, 1998, s. 19). Přítomnost náboženství v populaci, kvantitativní, ale i kvalitativní označujeme pojmem religiozita (Pikhart, 2006, s. 24).

Situaci komplikuje fakt, který zmiňuje Nešpor a Lužný. V dnešní době nemusí být náboženství nutně vymezeno vztahem k transcendentní skutečnosti, kterou nám reprezentuje Bůh. Lidé si mnohdy tento vztah tvoří např. k hmotným věcem, celebritám či sociálním skupinám (Nešpor, Lužný, 2007, s. 15).

Ovšem vzhledem k celkovému pojetí mé bakalářské práce, budu využívat pojem náboženství ve smyslu vztahu člověka k transcendentní skutečnosti (Bohu, popř. Jehovovi).

Současná náboženská scéna je opravdu bohatá. Nemluvíme pouze o numerickém výčtu, nýbrž i o velkém množství zcela rozdílných obsahů náboženských představ a jevů. Odborníci v oblasti religionistiky sestavili spousty možných klasifikací. Zvolila jsem tzv. typologii velkých náboženských tradic, jejímž autorem je William E. Paden. Velké náboženské tradice roztřídil do tří základních

skupin, které se výrazně liší svou náboženskou logikou, cestou vedoucí k dosažení cílů a vizí. Jedná se o:

- 1) Náboženství založená na biblickém původu – křesťanství, judaismus, islám
- 2) Náboženství pocházející z Indie – hinduismus, buddhismus
- 3) Východoasijská náboženství – konfucianismus, taoismus (Paden, 1992, s. 94 – 96)

Dále bych uvedla šest základních rozměrů, dle Langleyové, pomocí kterých můžeme charakterizovat náboženství. Jedná se o *doktrínu* (nauka, která nám podává vysvětlení reality), *mýtus* (nejčastěji se jedná o příběhy týkající se Boha, popř. božstev, stvoření, historických událostí apod.), *etiku* (mravouka, hlavní zásady, zákony mravnosti), *obřady, rituály* (svátky, bohoslužby, pravidla stravování, oblékání, uvítání, rozloučení atd.), *zkušenosti* (náboženská zkušenost, jež by měla u jedince vzbudit respekt, strach z nadpřirozena a uvědomění si ho, pocit pokory vůči něčemu, co ho přesahuje) a *společenský rozměr* (Langleyová, 1993, s. 12).

Říčan je přesvědčen, že přibývá ateistů a probíhá sekularizace, ovšem zároveň také roste respekt k náboženství a šíří se nová religiozita (Říčan, 2002, s. 49). V České republice se v současné době můžeme střetnout s množstvím různých náboženských skupin. Křesťanská církev a židovská náboženská obec se staly tradičními. Oproti tomu velice často zmiňovaný islám je pro nás spíše exotický. Na naší náboženské scéně nechybí ani hinduismus či buddhismus a spousta dalších netradičních náboženství (Vojtíšek, 1998, s. 7).

2.2 Křesťanství

Vzhledem k tomu, že tato práce se bude podrobněji zabývat Náboženskou společností Svědkové Jehovovi, je na místě, aby byl čtenář nejprve seznámen s křesťanstvím, na jehož základech toto nové náboženské hnutí vzniklo.

Je velice složité vymezit hranice jednotlivých náboženství. V případě křesťanství můžeme za hlavní kritérium považovat vztah k Ježíši Kristu, od jehož jména je odvozen název tohoto náboženství (řeč. Christos – Kristus, christianos – křesťan). Křesťanství je považováno za nejrozšířenější náboženství světa. Může se pochlubit přibližně šesti miliardami stoupců, které najdeme téměř na všech světadílech (Štampach, 2008, s. 106). Dle Vojtíška se jedná o monoteistické

náboženství vzniklé na základě judaismu v období, do něhož později křesťané umístili začátek svého letopočtu (Vojtíšek, 2004, s. 20).

Křesťanský posvátný spis (základní zdroj věrouky) nazýváme Bible. Skládá se z Nového a Starého zákona. Nový zákon (resp. Nová smlouva) je složen z 27 knih pojednávajících především o Ježíši z Nazareta. Za nejdůležitější považujeme čtyři evangelia, která doplňují zprávy o Ježíšovi a jeho působení. Starý zákon (též zvaný Stará smlouva) obsahuje 39 spisů, které byly zároveň přijaty Židy jako jejich Psaný zákon (Vojtíšek, 2004, s. 20). Starý Zákon si vykládáme jako proroctví o příchodu Mesiáše. Římskokatolická církev kromě Starého a Nového zákona uznává také několik dalších spisů, které nejsou obsaženy v Bibli. Jedná se o tzv. apokryfy (Partridge, 2006, s. 26).

Bůh je chápán jako stvořitel všeho. Je původem i cílem veškerých skutečností. Ke každému tvorovi chová lásku a přeje si jeho spasení. Boha považujeme za Otce Ježíše Krista, zároveň však je Otcem nás všech. Z tohoto důvodu posílá na zem Syna Božího a nablízku lidem zůstává v podobě Ducha svatého (Bley, 1998, s. 60 – 61). Winter opírající se o Starou smlouvu charakterizuje Boha jako Stvořitele, dárce zákona, soudce, pravdivého, milosrdného a laskavého (Winter, 2010, s. 11). Partridge se k Trojici vyjadřuje takto: „*Otec, Syn a Duch nemají být chápáni jako tři způsoby nebo tři manifestace Boha (což by znamenalo modalismus), ani nemají být chápáni jako tři samostatná božství (což by znamenalo trojbožství, triteismus), ale má jim být rozuměno jako třem osobám (hypostases), které sdílejí jednu božskou podstatu (jsou stejné podstaty – řecky homoousios)*“ (Partridge, 2006, s. 27).

Ústřední postavou křesťanství je Ježíš Kristus, syn Boha i člověka, tedy lidský i božský zároveň. Narodil se Panně Marii, manželce tesaře Josefa, která počala z Ducha svatého. Skrze něj Bůh sestoupil na zemi, aby k sobě pozvednul lidstvo. Ježíš na sebe přijal lidskou nedokonalost, včetně odpovědnosti za lidské hříchy a smíření Boha s člověkem i naopak. Tohoto aktu, jenž nazýváme vykoupením, dosáhl svou smrtí (Langleyová, 1993, s. 54 – 55). Musel zemřít, jelikož našel své odpůrce v řadách římských vladařů i náboženských vůdců hned na počátku svého veřejného působení. Byl podezříván z rouhačství, připravování vzpoury a podněcování lidí, aby se odtrhli od židovských zákonů (Keene, 2003, s. 92).

Ve vztahu k této tragické události, můžeme najít kořeny křesťanského symbolu, kterým je kříž. V době Ježíše Krista se jednalo o krutý nástroj popravy, dnes kříž najdeme v kostelech nebo pomocí něj věřící vyjadřují svou náboženskou příslušnost (Winter, 2010, s. 18). Smrt je spolu se vzkříšením základem této věrouky. Křesťané jsou přesvědčeni, že díky Kristově oběti dosáhli odpuštění hříchů. Věří, že Ježíš tři dny po ukřižování vstal z mrtvých. Zmrtvýchvstání je pro ně jakýmsi ujištěním, že smrtí nic nekončí (Keene, 2003, s. 92 - 93). Nepochybují o druhém Kristovu příchodu, jenž bude symbolem počátku Božího Království. Zvítězí v něm dobro nad zlem a svět bude obnoven do stavu, v jakém byl stvořen. Panovat bude spravedlnost, láska a pokoj (Winter, 2010, s. 26).

Poslední článkem trojjedinosti boží je Duch svatý, o kterém Štampach říká: *„Ač se chápe jako třetí božská osoba, říká se o něm, že je vyléván na lidi a na celé tvorstvo, nebo že je jím někdo naplněn. Jemu se nejspíš připisuje přítomnost v tvorech a ta je základem Boží milosti, tedy Božího působení, které poskytuje jednotlivému člověku plody vykoupení, tedy odpuštění, smíření, vnitřní osvobození a uzdravení, tedy spásu. Pouze díky Boží milosti může člověk dospět ke konečnému cíli života“* (Štampach, 2008, s. 116). Mnozí lidé věří, že díky této síle byla sepsána Bible, skrze níž dodnes Duch svatý promlouvá. Také je věřícím nápomocen při modlení a dodává sílu těm, kdo jsou odhodláni budovat na zemi Boží Království (Keene, 2003, s. 100).

Křesťané věří v Boha jako Otce všech lidí, v Ježíše Krista (Syna Božího) jako zachránce lidí z trestu za mravní hříchy a v Ducha svatého jako nástroj Božího působení. Na základě toho se křesťané nechávají křtít a stávají se členy křesťanské obce, se kterou se podílejí na bohoslužbách, charitativní a misijní činnosti (Vojtíšek, 2004, s. 21). Křest je symbolický akt poukazující na duchovní proměnu věřícího. Sestup člověka do vody naznačuje umírání spolu s Kristem. Pohřbení znamená krátké setrvání pod vodou a „zmrtvýchvstání“, začátek nového duchovního života, symbolizuje vynoření se z vody (Keene, 2003, s. 109).

O křesťanech je známo, že jsou přesvědčeni o existenci nebe a pekla, kam putuje po smrti duše na základě spravedlivého soudu. Smrt považují za bránu do věčného života (Winter, 2010, s. 20 – 23).

K tomuto náboženství se vztahuje také pojem církev. Církev chápeme jako skupinu křesťanů, kteří se pravidelně scházejí, aby mohli uctívat Boha a společně se učit svou vírou. Nejčastěji tato setkání probíhají v kostelích (Langleyova, 1993, s. 58). Rozhodla jsem se, že v této práci nebudu seznamovat čtenáře s jednotlivými církvemi ani křesťanskými odnožemi, jelikož pro tuto práci jsou podstatné především hlavní pilíře této víry.

Křesťané mají své typické svátosti, tedy obřady nebo rituály. Zahrnují tzv. *přijímání* (požití chleba a vína jakožto symbol těla a krve Ježíše), *břimování* (přijetí člověka jako plnoprávného člena církve), *smíření* (zpověď z hříchů a následné odpuštění), *poslední pomazání* (poslední služba umírajícímu), *vysvěcení* (určuje nám postavení duchovních, kteří mohou sloužit v kostelích a podávat svátosti), *sňatek* a již zmiňovaný *křest* (Keene, 2003, s. 102 – 103).

Velkou událostí jsou také svátky. Slaví se Vánoce, které oslavují příchod Ježíše a vykoupení Jana Křtitele. Oslavě Velikonoc předchází čtyřicetidenní půst symbolizující pokoušení Ježíše na poušti. Samotné Velikonoce vyjadřují Ježíšovo vzkříšení. Poslední slavnostní příležitostí jsou Svatodušní svátky (Letnice), během nichž vzpomínáme na to, jak první křesťané v Jeruzalémě obdrželi Ducha svatého (Keene, 2003, s. 102 – 115).

2.3 Obraz člověka s postižením v křesťanství

Při snaze zjistit, jak je v křesťanství chápán člověk s postižením budeme zavedeni k nejvýznamnější písemnosti tohoto náboženství – Bibli. Právě z ní můžeme získat přínosné informace ke zkoumané problematice. Vysvětluje nám příčinu veškerých poruch a nemocí, která se váže k prvním lidem, Adamovi a Evě. Jelikož nedodrželi příkaz Boha a spáchali první hřích, byli vyhnáni z ráje. Trestem pro ně byl život na zemi, provázený tělesným i duševním utrpením a ukončený smrtí. Stejný osud čeká i všechny jejich potomky (Titzl, 2000, str. 122).

Titzl také uvádí, že v Bibli můžeme vidět pozitivní, ale i negativní tendence v přístupu k osobě s postižením. Mezi pozitivní tendence řadí:

- lidé postižení a nemocní (a nejen oni) mají Hospodinovo zaslíbení a na ně předem bude pamatováno

- postižení a nemocní představují prubířský kámen chování ostatních
- postižení a nemocní mohou být uzdraveni všeobecně
- postižení a nemocní mohou být uzdravováni jednotlivě

Jako negativní tendence autor uvádí:

- postižený je vylučován z Hospodinova shromáždění
- postižený je vylučován z kněžské služby
- postižený je opovrhován ev. z milosti trpěn
- člověk jinaký je nositelem zlopověstného znamení
- člověk postižený je člověk potrestaný (Titzl, 2000, s. 122 – 127)

S křesťanstvím se bezpochyby pojí také dobrovolná činnost, jejíž kořeny nacházíme v sounáležitosti. Ta má své počátky v dobách, kdy byli křesťané pro svou víru v jediného Boha pronásledováni. Běžnou součástí jejich životů se stala pomoc bližnímu svému založená na křesťanské lásce. V těchto činech nehledejme systémovou péči, nýbrž pouze drobnou výpomoc mezi jednotlivci (Tomeš, 2010 In: Jeřábková a kol., 2013, s. 23 - 26).

Sovák uvádí, že teprve během feudalismu přineslo křesťanství nové sociálně etické názory na osoby s postižením. Charitativní činnost v prvotní křesťanské společnosti měla pouze individuální charakter. Charitativní činnost se rozšířila především díky kostelům, které měly právo azylů a mohly tedy pečovat o tzv. potřebné a ubohé (Sovák, 1980, s. 55). Osoby s postižením byly považovány za jakýsi objekt milosrdenství. Ochranu a pomoc jim nejčastěji poskytovala církev propojená se státem. Také začaly vznikat řeholní řády primárně se orientující na péči o tyto jedince. Zaznamenán byl nárůst počtu klášterních špitálů, hospiců, azylů apod. (Slowík, 2007, s. 13). Pospíšil říká, že pomoc nemocnému či postiženému pro křesťana představuje cestu v Kristových šlépějích, tedy jeho nápodobu (Pospíšil, 2002, s. 18).

Edelsberger předkládá fakta, že církev byla vnímána jako zástupce Boha na zemi. Její představitelé vysvětlovali existenci negativních jevů, včetně nemocí a postižení jako zkoušku, která měla ukázat pevnost víry. Toto utrpení fungovalo jako příslib blaženosti na onom světě (Edelsberger, 1974-75 In: Jeřábková a kol., 2013, s. 24).

Dle Titzla můžeme postižení chápat také jako trest za nedodržování božích nařízení. Tyto tresty mohou mít varovný charakter před apokalypsou. Nicméně i dnes je přijímána myšlenka, že postižení je následkem hříšných činů nebo přímo celého života (Titzl, 2000 In: Jeřábková a kol., 2013, s. 23 - 26).

Jsem přesvědčena, že současný postoj křesťanů k osobám s postižením vystihuje myšlenka, že se křesťané snaží přijmout druhé lidi takové, jací jsou, i když nejsou takoví, jaké by je chtěli mít (Davis In: Tada, 1987, s. 6). Odůvodnění tohoto tvrzení, ale i postoje člověka k člověku s postižením nacházíme v Ježíšových slovech: „*Miluj svého bližního jako sám sebe*“ (Bible, Nový zákon, Mt, 22:39).

3 Nová náboženská hnutí

3.1 Vymezení pojmu nové náboženské hnutí

Při snaze jasně definovat, co se skrývá pod pojmem nové náboženské hnutí, budeme možná překvapeni, jak náročný a emotivně laděný tento úkol je. Někdo vnímá tato hnutí jako ztělesnění všeho zla týkajícího se náboženských přesvědčení a praktik. Na straně druhé můžeme být fascinováni schopností člověka tvořit nové náboženské významy a jeho odhodláním přizpůsobit svůj život tak, aby pro něho tato náboženská zkušenost byla smysluplná (Cowan, Bromley, 2013, s. 11).

Při hledání vhodné terminologie narážíme na mnohá úskalí. Dle Enrotha existuje spousta termínů, které využíváme k označení nových náboženských hnutí. Zmiňuje pojmy jako např. kult, sekta, nekonvenční náboženství, vznikající náboženství, nenormativní náboženství, okrajové náboženské hnutí apod. (Enroth, 1994, s. 9). Václavík vidí problém v tom, že již zmiňované pojmy jsou používány v různých sémantických významech. Zároveň však jsou spojovány s různými ideologizujícími a teologizujícími podtexty (Václavík, 2007, s. 34). Můžeme předpokládat, že téměř žádné hnutí by se samo neoznačilo za kult či sektu. Z těchto slov cítíme, že tato pojmenování v sobě mají pejorativní nádech. Neutralitu pomáhá zachovat označení nová náboženská hnutí, v angličtině *new religious movement* (Barrett, 1998, s. 17).

V naší společnosti se uchýtilo právě stigmatizující označení sekta (latinsky *secta*, odvozeno od slovesa *sequi*, což znamená sledovat nebo následovat). Toto slovo původně znamenalo školu, učení, směr, příkaz. Dnes pod tímto výrazem chápeme spíše světonázorovou skupinu, která má ve společnosti pochybnou pověst (Büchnerová, 1999, s. 17 -18). Blažek, Pokorný a Telcová definují pojem sekta jako: „*Označení náboženských společností, které se více či méně odlišují učením, organizací a náboženskou praxí od svého mateřského náboženství či církve. Užívání pojmu sekta předpokládá existenci náboženského konsensu především ve formě institucionalizovaného náboženství, z jeho hledisek ze sekty posuzovat jako nelegitimní či heretické, a vůči němuž naopak sekty vystupují kriticky*“ (Jandourek, 2001 In: Blažek, Pokorná, Telcová, 2002, s. 37).

Z některých sekt, které nezaniknou smrtí svého zakladatele, může časem vzniknout „normální“ náboženský směr, jehož existence není časově omezená. Můžeme hovořit o staletích či tisíciletích (Tycho, 2001, s. 153).

Nejčastěji jsou pojmem sekta označována nová náboženská hnutí. Toto stigma může ovšem získat jakékoliv společenství, které se vymyká představám společnosti o tom, co je vnímáno jako normální (Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012, s. 121). Přední český odborník Zdeněk Vojtíšek definuje nová náboženská hnutí takto: „*Jako nová náboženská hnutí označujeme ta hnutí, jejichž vznik je motivován novou náboženskou ideou. Novost této ideje je ovšem relativní – je třeba jí rozumět vždy ve vztahu ke společnosti, do níž přichází. Táž idea tedy může být na některém místě nová a může způsobit vznik nového náboženského hnutí, zatímco na jiném místě nová být nemusí*“ (Vojtíšek, 2007, s. 13). Abych se vyhnula stigmatizaci, rozhodla jsem se, že pro účely této bakalářské práce budu využívat neutrální pojem nová náboženská hnutí.

Melton říká, že většina nových náboženství představuje pouze stará náboženství v nové situaci a v novém publiku. Považuje je také za produkt stálých změn, jimiž náboženství procházejí ve svém úsilí zůstat v platnosti pro dobu, místo a lidi, jimž slouží (Melton In: Partridge, 2006, s. 10 – 11).

3.2 Charakteristika nových náboženských hnutí

Vystihnout rysy charakterizující nová náboženská hnutí není snadný úkol. Na světě neustále vznikají další a další hnutí. Není tedy možné všechny kompletně zmapovat a dohledat veškerá specifika (Rejchrt, 1995, s. 48). Z toho důvodu budou v této podkapitole vytyčeny pouze hlavní společné rysy nových náboženských hnutí.

Mnohdy vznikají na základě již existujícího náboženství. Díky tomu získala také svou počáteční sílu a převzala základní koncepty. Výjimku pak tvoří skupiny, které se shromáždily kolem jednotlivých mužů nebo žen, jenž přišli s nějakým inovačním dílem (Melton In: Partridge, 2006, s. 11). Vojtíšek říká, že nové náboženské hnutí je nové ve smyslu „společensky nezačleněné“ nebo „společensky neakceptované“. Ukazuje novou náboženskou cestu a díky tomu se dostává do napětí či konfliktu s většinovou společností a náboženstvím (Vojtíšek, 2007, s. 53).

Ve vztahu k této skutečnosti Enroth také zmiňuje další charakteristický znak, kterým je pocit, že hnutí je terčem pronásledování (Enroth, 1994, s. 17).

S novými náboženskými hnutími je spojen zvláštní typ autority, která vzniká díky víře stoupců ve vůdcevy nadpřirozené (nebo alespoň výjimečné) schopnosti. Hovoříme o tzv. charismatické autoritě, jež vyžaduje od svých oveček bezvýhradnou poslušnost, oddanost, nekritické přejímání postojů a napodobování. Díky charismatu dokáže tato osoba kolem sebe shromáždit dostatek stoupců a umožnit tak vznik nového náboženského hnutí (Vojtíšek, 2007, s. 63). Abgrall poukazuje na další možná označení této osoby - guru, duchovní učitel či mistr (Abgrall, 2000, s. 45). Sledujeme tedy autoritativní systém řízení. V případě, že členové nedodrží pravidla, nejsou výjimkou ani tvrdé sankce a postihy (Hora, 1995, s. 102).

S koncentrací moci v rukou vůdčích osobností či vedení souvisí, že literatura hnutí je šířena z jednoho centra. Nikdy se nejedná o pouhé spontánní lokální aktivity. Ani cenzura není ničím výjimečným. Členové bývají varováni před četbou knih, novin, časopisů, sledováním televize, posloucháním rozhlasu, webovými stránkami, které nebyly schváleny (Vojtíšek, 1998, s. 20).

Za typický znak nových náboženských hnutí, který umožňuje autoritě, aby se uplatnila, je izolovanost, uzavřenost skupiny. Dle Hory je tato tendence hnutí zcela logická, jelikož skupina si uvědomuje, že dominantní složky věrouky jsou v rozporu s okolím, popř. jsou zpochybňovány, proto dochází k separaci (Hora, 1995, s. 97). Štampach zmiňuje krajní podobu uzavřenosti – povinné společné bydlení a práci všech členů. Ovšem nebývá tomu tak ve všech případech (Štampach, 2008, s. 185).

Také upozorňuje na utajování organizační struktury, nauky a praxe při misijní činnosti (Štampach, 1995, s. 4). Za jedno je s ním i Vojtíšek, který dodává, že na základě přístupu k informacím se v těchto skupinách vytváří hierarchie. Čím stojí člen výše, tím více o hnutí ví. Zároveň tvrdí, že existuje dvojitá literatura, pro vnější propagaci a pro členy (Vojtíšek, 1998, s. 23). Pověštinou nemají tyto skupiny žádné placené duchovenstvo a už vůbec ne profesionální náboženské funkcionáře. Je zdůrazňována aktivní účast všech členů a rovné podmínky. Každý dostává svou příležitost a možnost poznat pravdu (Enroth, 1994, s. 18).

Jedním z dalších znaků je výlučnost. Hnutí je přesvědčeno o své jedinečnosti. Jedině ono má pravdu, která je založena na novém zjevení vedoucímu skupiny, povětšinou zakladateli. Z toho vyplývá, že pokud by chtěl člověk skupinu opustit, ohrožuje tím svou možnost na spasení (Enroth, 1994, s. 15). Vojtíšek říká: „*Výlučnost je způsobena především tím, že by se těžko nacházel důvod pro existenci nového náboženského hnutí, pokud by jeho nová náboženská cesta alespoň do určité míry nediskvalifikovala cesty „staré“, pokud by je nepřekonávala a neodsuzovala jako nedokonalé a nedostačující. Přesvědčení o vlastní jedinečnosti je tedy přirozenou součástí sebepojetí nového náboženského hnutí*“ (Vojtíšek, 2007, s. 54). S tím také souvisí prvek elitářství, tedy vědomí, že právě já jsem příslušníkem skupiny, která jako jediná zná pravdu, což s sebou nese pocit nadřazenosti a důležitosti (Rejchrt, 1995, s. 51).

Výlučnost lze vztáhnout i na posvátnou literaturu, především na spisy zakladatelů, o kterých jsou členové hnutí přesvědčeni, že obsahují jedinou pravdu (Vojtíšek, 2007, s. 54). Interní spisy, znalosti a návody k šíření víry jsou určeny pouze vlastním členům. Před veřejností jsou drženy v tajnosti (Bley, 1998, s. 107). Štampach hovoří o tzv. literarismu, který považuje za možný projev fundamentalismu. Jedná se o doslovné chápání literárních pramenů, z nichž hnutí čerpá. Podstatou problému je nekritické čtení těchto zdrojů. Není brán ohled na to, že autor byl podmíněn dobou a prostředím (Štampach, 2008, s. 185). Nová náboženská hnutí se vyznačují zjednodušeným pohledem na svět, který označujeme jako fundamentalistický. Všechny hluboké myšlenky a bohaté tradice jsou zredukovány pouze na nezpochybnitelný základ (tedy fundament) víry (Vojtíšek, 2007, s. 58).

Jednou ze specifických oblastí týkajících se dané problematiky je získávání nových členů. Lidé často hledají útěchu a porozumění, proto hnutí využívají tzv. *love bombing* (bombardování láskou). Člověku je dáváno najevo, jak je důležitý, významný, chytrý, skvělý apod., čemuž takový jedinec snadno podléhá. Zajímavé je, že k prvotnímu kontaktu dochází povětšinou přímo na ulici (Tycho, 2001, s. 156 – 157). U členů můžeme také sledovat změnu pojetí vlastní identity a životních cílů. Dochází k jejich novému definování a smysl mají pouze ve vztahu k vůdci (Enroth, 1994, s. 15). Být členem může pro člověka znamenat i jistou formu hrdinství, jelikož dochází k sebezapření, obětování se, zavržení starých vazeb a návyků. Může být dokonale pohlcen jeho život a na řadu přichází nové detailní formování životního

stylu. Povinností každého člena je účastnit se misijní práce, pastorační a propagační činnosti (Hora, 1995, s. 103 - 104). Postupem času člověk zjistí, že láska, kterou byl zahrnován, se váže na jeho výkon. Jelikož nechce o pochvalu, obdiv i lásku přijít, zvyšuje své nasazení ve prospěch skupiny. Zároveň se do popředí dostává také pocit viny vztahující se k jakémukoliv neúspěchu v rámci hnutí. Aby získal přízeň zpět, je schopen přiznat téměř cokoliv, i když nic nespáchal (Vojtíšek, 1998, s. 22). Obecně můžeme říci, že členem se člověk stává snadno, ovšem výstup je pro člověka velice náročný. Musí čelit extrémnímu nepříteli. Zároveň si uvědomuje, že nadobro přišel o své investice (osobní, duševní, ale mnohdy i finanční). Bohužel ne vždy se podaří urovnat narušené vztahy s rodinou, partnerem nebo získat zpět zaměstnání (Bley, 1998, s. 107).

3.3 Nová náboženství jako odpověď na neuspokojené potřeby člověka

Problematika týkající se naplňování potřeb člověka s postižením byla představena v jedné z předcházejících kapitol. V této souvislosti bych se nyní ráda zaměřila na náboženský život jako na činnost sloužící k uspokojení potřeb člověka, samozřejmě i člověka s postižením. Tato problematika bude představena obecně, jelikož bližší informace týkající se této otázky a Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi poskytne praktická část bakalářské práce.

Enroth je přesvědčen, že nová náboženská hnutí získávají na atraktivitě díky duchovnímu hladovění lidstva. Západní společnost označuje za zesvětštělou. Ovšem i křesťanská církev dle jeho slov ztratila ze zřetele pokrm i nápoj Božího slova. Spousta lidí nenachází duchovní potravu, čehož využívají nová náboženská hnutí, která nabízejí smysl života, naději i duchovní nasycení (Enroth, 1994, s. 5).

Dalšími důvody může být nemoc, postižení, pocit, že nám je neprávem ubližováno, neschopnost odpovědět si na základní existenční otázky, životní krize apod. Pak je člověk jen malý krůček od toho, aby se stal citově labilním a začal vnímat nová náboženská hnutí jako možnou obranu proti zraňujícímu světu. Málodky do sekty vstoupí duševně vyrovnaný člověk s pevným duchovním ukotvením (Tycho, 2001, s. 148). Lidé snadno podléhají víře v zázračné uzdravení, o kterém slyšeli

z nejrůznějších svědectví. Tyto události hrají velkou roli v mnoha náboženstvích (Říčan, 2007, s. 141).

S těmito názory souhlasí i Vágnerová, která vnímá vstup do náboženské skupiny jako projev potřeby něco získat, rozšířit dosavadní zkušenosti a možnosti. Nejčastěji se jedná o útěk od tíživé reality. Na prvním místě staví náboženství jako odpověď na neuspokojenou potřebu transcendentního zakotvení života. Člověk chce přesáhnout svou přítomnost, získat něco trvalého, jistého. Životní oporu, která bude odolávat nepříznivým okolnostem (Vágnerová, 2004, s. 703). Potřeba bezpečí a jistoty může být zároveň uspokojena tím, že člověk najde hodnotu, které se dokáže oddat. Potřebu kořit se a být oddán považuje Říčan za jeden z hlavních motivů důležitých pro vstup do náboženské skupiny (Říčan, 2002 In: Vágnerová, 2004, s. 703 – 704).

Vágnerová považuje zvýšenou potřebu jistoty za reakci na nezvládnutí vlastní svobody, nahromadění různých zátěží, selhání v některých rolích. Rozlišuje jistotu emoční (uspokojena přijetím určitou skupinou) a kognitivní (saturována jednoznačně platným učením). Dané učení s sebou nese i jasná pravidla projevující se především ve vztahu k morální orientaci (Vágnerová, 2004, s. 704).

Člověk trpící nejistotou hledá autoritu, vedení a může se snažit zbavit se odpovědnosti za svá rozhodnutí. Nejvyšší autoritou mu může být Bůh, jehož roli se do jistých mezí snaží zastávat i vůdce náboženské skupiny, který rozhoduje o jednotlivých členech a přebírá za ně odpovědnost. Na oplátku je vyžadováno dodržování norem a požadavků skupiny. Na základě toho pak jedinec získává tzv. skupinovou identitu (tamtéž, s. 704 - 705).

Vědomí příslušnosti ke skupině a emoční přijetí jsou významnými složkami sebepojetí člověka. Jedinec tak získává duchovní hodnoty, sociální zakotvení a akceptaci, tedy základní oporu pro svou identitu. Potřebuje si také potvrdit vlastní význam. K tomu mu může posloužit pocit privilegovanosti, který přináší členství v náboženské skupině spolu se sounáležitostí s ostatními stoupenci, díky čemuž dochází ke zvyšování sebejistoty a k sebevymezení člověka. Nechybí ani prostor pro jeho seberealizaci, rozvoj schopností, dovedností apod. (tamtéž, 2004, s. 704 – 706).

S prožíváním silných interpersonálních vztahů souvisí také touha po silném individuálním prožitku, díky němuž dochází k saturaci sociálněpsychologických potřeb. Uspokojení může přinést společná činnost (např. modlitby, společná setkání, akce, atd.). V některých případech se může náboženské hnutí pro člověka stát až ekvivalentem rodiny (Říčan, 2002, s. 141 – 142). Hledání intenzivního a autentického citového prožitku narušuje stereotyp. Člověk chce najít něco nového, ukázat, že proti něčemu protestuje nebo se zkrátka snaží uniknout ze současného života. Jedná se vlastně o reakci na životní zátěž, frustraci nebo stres (Vágnerová, 2004, s. 704 – 706).

Říčan zmiňuje: *„Zvláštní úlohu ovšem hrají prožitky při výjimečných příležitostech, kdy skupina pomáhá jedinci v rodinných, zdravotních a existenčních těžkostech, duševní a náboženské krizi, ale také, kdy s ním sdílí radostné i bolestné chvíle cesty životem (ukončení vzdělání, sňatek, narození dítěte, smrt člena rodiny atd.).“* Tyto prožitky může přinést i účast na náboženských rituálech, které symbolizují přechod z jedné životní etapy do druhé. Vzpomínky na tyto události poskytují člověku pocit bezpečí a identity (Říčan, 2002, s. 142).

Specifickou oblastí je tzv. potřeba čistoty. Člověk se snaží oprostit od všeho, co je dle něho nežádoucí a brání mu v duchovním rozvoji. Tato potřeba může být vyjádřena např. celibátem, omezením v jídle nebo důrazem na fyzickou práci (Vágnerová, 2004, s. 712).

4 Náboženská společnost Svědkové Jehovovi

4.1 Historie a hlavní osobnosti

Vznik tohoto novodobého náboženského hnutí je bezesporu spojen s Charlesem Taze Russellem (narozen 16. února 1852 v Allegheny, Pittsburgh, Pensylvánie). V první polovině 19. století se v USA objevila spousta adventistických hnutí hlásajících druhý Kristův příchod. Existovala i malá odštěpená skupina nazývající se Půlnoční křik, kterou byl ovlivněn i Ch. T. Russell. V roce 1870 založil skupinu, která si říkala Badatelé Bible. Ovšem byl zklamán tím, že se nenaplnily předpovědi o apokalyptických událostech a o druhém příchodu Krista, které slibovali adventisté, proto se nakonec skupinka kolem Russella od adventistů nadobro odtrhla. Vzhledem k velkému zájmu o studium Bible se skupina rozrůstala a název se změnil na Mezinárodní badatelé Bible. Právě zde můžeme hledat kořeny svědků Jehovových /dále v textu jen SJ/ (Vojtíšek, 1998, s. 72).

V roce 1879 začal Russell vydávat časopis, který je známý i dnes jako Strážná věž (původně Zion's Watch Tower and Herald of Christ's Presence). O pět let později, konkrétně 15. prosince 1884 byla v Pensylvánii registrována zákonná korporace Zion's Watch Tower Tract Society (dnes nese název Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania). Ředitelem nebyl nikdo jiný než Ch. T. Russell (Martinek, 2000, s. 5). Vojtíšek je přesvědčen, že již v těchto počátcích můžeme najít základní rysy, kterými se SJ vyznačují i dnes. Zmiňuje např. fundamentalismus, aktivní snahu získat nové členy, zvláštnosti ve výkladu Bible apod. (Vojtíšek, 1998, s. 72). Se životem CH. T. Russella je spojena také spousta skandálů a rozporů. Největším omylem bylo jeho přesvědčení o neviditelném Kristovu příchodu roku 1874 a jeho následném, prokazatelném návratu roku 1914, kdy mělo být také nastoleno tzv. Milénium - tisícileté Království na Zemi (Remeš, 1995, s. 9).

Přesvědčení Russellových stoupců se oslabovalo s každou novou předpovědí nenaplněných apokalyptických událostí. Po jeho smrti 31. října 1916 se zdálo, že se celé společenství rozpadne. Této situace dokázal využít Josef F. Rutherford, který byl roku 1917 zvolen novým prezidentem společnosti. S tímto mužem je spojen také vznik druhého stěžejního časopisu SJ – Zlatý věk (nyní známý jako *Probud'te se!*). Zároveň svou činnost započala také první rozhlasová stanice Watch Tower Society. Rutherford také kladl důraz na šíření dobré zprávy dům

od domu. Roku 1931 přijala společnost název Svědci Jehovovi. Stejně jako u Russella, ani Rutherfordovy předpovědi nebyly naplněny (Martinek, 2000, s. 6).

V roce 1942 se novým ředitelem stává Nathan Knorr, který dle Engelharta dal celému hnutí lidštější ráz a neřídil se Rutherfordovým krédem „uvěř nebo zhyň“. Mnohem detailněji byla propracována celá propagace společenství, včetně nauky. Zároveň již členové nemuseli k šíření víry používat nahrané proslovy vůdců hnutí, ale mohli vystupovat a hovořit sami za sebe (Engelhart, 1992, s. 10). N. H. Knorr také přišel s myšlenkou založit Školu Gileád, kterou v roce 1943 zrealizoval (slouží ke školení misionářů). Dále vznikla týdenní Teokratická škola kazatelské služby a v roce 1950 se objevily první výtisky Překlada nového světa svatých Písem (Bley, 1998, s. 112).

Walters a Goedelman zmiňují ještě jednoho významného prezidenta společnosti a tím byl Frederick W. Franz (tuto funkci vykonával v letech 1977 - 1992). Již během vlády N. Knorra se snažil přivést k dokonalosti teologii SJ. Během svého prezidentského období také čelil velké krizi celého hnutí, kdy málem došlo k rozpadu organizace kvůli rozporům v učení nejvyšších vůdců řídicího Betelu a učení Strážné věže. Situaci nepříspěla ani mylná předpověď konce světa v roce 1975 (Walters, Goedelman, 1994, s. 90- 91).

Po smrti Fredericka W. Franze 22. prosince 1992 byl na jeho místo dosazen Milton G. Henschel, který se pravděpodobně narodil roku 1920 (Remeš, 1995, s. 19). Bohužel v žádné literatuře není uvedeno, jak dopadlo prezidentování paní Franze. V současné době víme, že hnutí je řízeno centralisticky a teokraticky vedoucím sborem, který sídlí v Brooklynu (Martinek, 2000, s. 7).

V současné době působí 8 201 545 SJ ve 239 zemích světa (Svědkové Jehovovi, online, 2015) V České republice byla Náboženská společnost Svědkové Jehovovi /dále v textu jen NSSJ/ registrovaná jako církev 1. září 1993. Při sčítání lidu v roce 2011 bylo zjištěno, že se k této společnosti hlásí 13 069 Čechů (Ministerstvo kultury, online, 2007 - 2010).

4.2 Víra svědků Jehovových a její rozpory s křesťanskou naukou

Jak již bylo zmíněno, SJ jsou pevně přesvědčeni o druhém příchodu Ježíše Krista a ustavení jeho Království zde na zemi. Kdy k tomu dojde, ovšem není zcela jasné. Předpokládaných letopočtů byla spousta, jako např. 1874, 1914, 1915, 1920, 1935, 1940, 1975 či 1984. Bohužel doposud dané události nenastaly, což zapříčinilo také odstoupení mnohých členů z hnutí a úpravy v klíčových spisech (Barrett, 1998, s. 107).

Ústředí celé organizace tvoří vydavatelské centrum Biblická a traktátní společnost Strážná věž, o které se říká, že publikuje více materiálů, než všechna nová náboženská hnutí na světě dohromady. Důvodem může být fakt, že pomocí knih a časopisů získává organizace nové členy a ve stávajících tak pěstuje současné učení (Walters, Goedelman, 1994, s. 91). Martinek také zmiňuje, že všechny publikace obsahují spousty zajímavých, dokonce i poučných informací. Nepříliš přitažlivé mohou být klamné výklady různých proroctví a náboženských nauk. Za typické pro tyto knihy a časopisy považuje nesnášenlivost vůči jiným vyznáním. Nechybí ani samochvála, která mnohdy neodpovídá realitě (Martinek, 2000, s. 6).

Vzhledem k tomu, že víra SJ vychází z křesťanství, klíčovou knihou je bezpochyby Bible. Často se setkáváme s názory, že výklad Písma SJ se neshoduje s tradiční křesťanskou věroukou. Důvodem je skutečnost, že si SJ vytvořili vlastní překlad Bible, tzv. Nový světový překlad, popř. Překlad Nového světa (Barrett, s. 107, 1998). Toto přetlumočení Bible bylo ovšem teology ihned odmítnuto, stejně jako název celé společnosti, který vznikl chybou při čtení starozákonního hebrejského Božího jména (Štampach, 1995, s. 7). Walters a Goedelman dokonce přicházejí s tvrzením, že Překlad je dílem pětičlenného překladatelského výboru, z něhož ani jeden člen nebyl vzdělán v oblasti biblických jazyků. Tito dva autoři jsou přesvědčeni, že účelem tedy nebylo vytvořit moderní překlad, který bude lépe srozumitelný pro dnešní společnost, nýbrž zajistit základ a oporu pro učení SJ (Walters, Goedelman, 1994, s. 91).

V povědomí veřejnosti utkvěla především dvě nejznámější periodika: Strážná věž a Probud'te se!. Roku 1879 začal být vydáván časopis Strážná věž (původně Zion's Watch Tower and Herald of Christ's Presence) z iniciativy zakladatele tohoto hnutí Charlese Taze Russella (Martinek, 2000, s. 5). Strážnou věž

lze získat v tištěné, ale i elektronické podobě, ve více než dvě stě jazycích, včetně znakových. Průměrný měsíční náklad je cca 45 mil. výtisků. Periodikum vychází dvakrát do měsíce. Jedno z těchto čísel může být šířeno i mezi veřejností, díky svým obsáhlým tématům. Druhé je zaměřeno na hlubší studium SJ. Hlavními cíli časopisu je ukázat čtenáři, jaký význam mají světové události ve světle prorocství z Bible, snaží se lidi utěšit dobrou zprávou vztahující se k Božímu Království a dovést je k víře v Ježíše Krista a jeho druhý příchod. Je určena spíše pro členy hnutí (Svědkové Jehovovi, online, 2015). Druhým periodikem je *Probud'te se!* (původně Zlatý věk). Za vznik v roce 1919 vděčí druhému prezidentovi společnosti Josefu F. Rutherfordovi (Martinek, 2000, s. 6). Můžeme říci, že se jedná o bohatě ilustrovaný měsíčník, který je určen široké veřejnosti. Vychází přibližně ve sto jazycích, průměrný počet výtisků je 44 milionů. Čtenářům se snaží ukázat, jak je možné řešit problémy dnešní doby, snaží se povzbudit k důvěře v Boží slib o bezpečném a pokojném novém světě (Svědkové Jehovovi, online, 2015).

A nyní se již přesuňme k samotné věrouce. K druhému příchodu Ježíše se také váže číslo 144 000, jež vyjadřuje počet vyvolených (Kristových bratří), kteří budou vládnout tisíc let v nebi spolu s králem, Ježíšem Kristem (zde můžeme sledovat omezení nebe). Ostatní věrní Jehovovi budou navěky žít v pozemském ráji. Těmto událostem ovšem musí předcházet tzv. Armagedonská bitva, během níž Kristus svrhne Satana i všechny ostatní demony (Bley, 1998, s. 112 – 113). SJ toto ujištění, že Bůh brzy všechny lidské vlády nahradí svou vlastní a lidé budou žít opět v ráji bez jakýchkoliv nemocí, násilí a dokonce i bez smrti, nazývají tzv. dobrou zprávu (Dobrá zpráva od Boha, 2012, s. 3). Dle náboženských kritiků ovšem byl omezený počet vyvolených v nebi, tedy zmíněných 144 000 míst, zaplněn již kolem roku 1931 nebo 1935. Tento fakt se stal také příčinou rozepří, když si nově příchozí uvědomili, že se mohou těšit pouze z věčného života v pozemském ráji (Barrett, 1998, s. 107).

Pokud se vrátíme k dobré zprávě, uvědomíme si, že SJ utkvěli v povědomí veřejnosti především díky kazatelské (zvěstovatelské) službě dům od domu a vytvářejí tak dojem, že chtějí zajistit místo v ráji i pro nás. Novotný je přesvědčen, že šíření dobré zprávy souvisí se strachem z Armagedonu. Svůj názor odůvodňuje takto: *„K tomu, aby člověk přežil Armagedon, však nestačí být jenom členem organizace, ale je nutné splnit i další podmínky. Jednou z hlavních podmínek je splněná norma v tzv. polní službě. Tím se rozumí určitý počet hodin, který každý svědek*

musí strávit šířením učení, navštěvováním lidí, rozdáváním časopisu Strážná věž apod. Díky tomu je Svědkům vlastně jedno, zda mluví s vámi nebo s vaší sousedkou a díky tomu jsou také tak neodbytní a hovorní – musejí prostě naplnit časovou normu své polní služby a ochránit se tak před hrůzami přicházejícího konce světa“ (Novotný, 1995, s. 4 – 5).

Ačkoliv SJ prezentují své hnutí jako univerzální Boží náboženství, odborníci jsou přesvědčeni, že jejich učení je v rozporu se základní teologií křesťanství. Veškerá tvrzení opírají o Překlad Nového světa, který dle teologů obsahuje pozměněné a překroucené pasáže, které nás zavedou až k jednotlivým věroučným omylům (Bley, 1998, s. 112). SJ jsou zarytými odpůrci učení o Trojici. Uznávají jediného Boha, Jehovu. Ježíše Krista považují za prvorozeného všeho stvoření a Duch svatý je dle jejich přesvědčení účinnou silou, která umožňuje SJ žít pro Jehovu (Scotland, 2006, s. 42). Barrett také poukazuje na to, že v roce 1936 hnutí upustilo od tvrzení, že Kristus zemřel na kříži a bylo přijato prohlášení, že se ve skutečnosti jednalo o kúl (Barrett, 1998, s. 108). Křesťané věří, že Ježíš byl vzkříšen v těle, to je dle SJ omyl. Tvrdí, že byl vzkříšen pouze jako duch, což umožňuje hovořit o jeho druhém neviditelném příchodu. Již bylo zmíněno omezení míst v nebi pro 144 000 vyvolených. Na druhé straně také popírají peklo a věčný trest, který se k němu váže. Odmítají taktéž nesmrtnost. Duše je brána jako pouhá životní síla či princip, který dočasně oživuje tělo (Walters, Goedelman, 1994, s. 92 – 96). Bley vyvrací obraz NSSJ jako tolerantní organizace, naopak poukazuje na extrémně protikatolický a celkově proticírkevní postoj (Bley, 1998, s. 113).

4.3 Organizace společnosti

Na vrcholku stojí vedoucí sbor (složený z mužů) sídlící v Brooklynu. V každé zemi byly vybudovány odbočky společnosti, jejichž úkolem je dohlížet na sbory v jednotlivých státech (Martinek, 2000, s. 7). Je tedy zřejmé, že hnutí je řízeno centralisticky a teokraticky. Vedoucí sbor je považován za jakýsi prostředek, pomocí něhož Jehova uskutečňuje své dílo na zemi. Není tajemstvím, že tento správní orgán rozhoduje o veškerých záležitostech učení a prezentace mezi širokou veřejností. Pod dohledem má také tiskové aktivity - knihy, traktáty, periodika, atd. (Scotland, 2006, s. 42). Tento sbor sídlí ve světovém ústředí ve státě New York (Spojené státy

americké). Komplex budov nazýváme betel. Odtud je dohlíženo na činnost odboček po celém světě (Kdo dnes jedná podle Jehovovy vůle?, 2013, s. 21).

Obecně řečeno úkolem odboček je řídit a podporovat kazatelskou službu v různých oblastech. Ženy a muže zde společně žijící, pracující a zabývající se studiem Bible označujeme jako rodinu betel. Společnost jim poskytuje ubytování, stravu a drobné kapesné (Kdo dnes jedná podle Jehovovy vůle?, 2013, s. 21). Tyto osoby můžeme nazvat náboženskými služebníky. Pod nimi jsou tzv. oblastní služebníci (také nazývaní jako starší), kteří mají na starost místní skupiny neboli sbory scházející se v sále Království. V čele sboru je služební ředitel, jemuž pomáhá služební výbor (pomocníci) starající se o návštěvy (Butterworth, 1993, s. 92). V organizaci existují dozorcí. První z nich, krajský dozorce navštěvuje zpravidla dvakrát za rok každý sbor v kraji. Jeho úkolem je pomáhat SJ s kazatelským dílem v daném obvodu. Oblastní dozorce pak navštěvuje sjezdy, které se konají v každém kraji pravidelně dvakrát za rok. Dozorcí se zajímají o duchovní stav sborů, zhodnotí jejich pokroky, dávají rady a snaží se celkově pomoci (Svědkové Jehovovi, 2000, s. 25).

Členové NSSJ se shromažďují dvakrát týdně v tzv. sále Království. Tyto schůze jsou prezentovány jako volně přístupné pro širokou veřejnost. Začátek i konec je doprovázen písní a modlitbou. Náplní je studium Písma a rozhovory o tom, jaké hlavní myšlenky by se měly uplatňovat v běžném životě. Povětšinou je poskytnut také prostor pro vyjádření posluchačů (Svědkové Jehovovi, online, 2015). Bley rozlišuje pět základních druhů náplně těchto shromáždění: *shromáždění pro veřejnost*, kde se rozebírají se biblická témata; *studium Strážné věže*; *teokratická kazatelská služba*, jejímž cílem je rozvíjet komunikační dovednosti potřebné pro kazatelskou službu; *služební schůzka*, kde dochází k představení a nácviку účinných metod pro zvěstovatelskou službu a studium Bible; *knižní studium*, které slouží jako pomůcka pro biblické studium, hledání odpovědí na otázky, probíhá v menších skupinách, většinou soukromě (Bley, 1998, s. 113).

Ve vztahu k šíření dobré zprávy rozlišujeme tzv. průkopníky (šíří víru v nových oblastech dalším lidem). Průkopník oproti ostatním členům věnuje kázání spoustu času, dle toho je také dělíme na pomocné průkopníky (měsíčně 30 – 50 hod. kazatelské služby), pravidelné průkopníky (měsíčně 70 hod.), 130 a více hod. věnují kázání zvláštní průkopníci (Kdo dnes jedná podle Jehovovy vůle?, 2013, s. 13).

Každý rok pořádá hnutí tři sjezdy. Jedná se o sjezdový den, dvoudenní krajský sjezd a třídní oblastní sjezd. Hlavním cílem těchto akcí je prohloubení vztahů se spoluvěřícími a konat duchovní pokroky (Kdo dnes jedná podle Jehovovy vůle?, 2013, s. 11). Pravidelně jsou pořádány také mezinárodní sjezdy, které mají podobu sérií sjezdů probíhajících v mnoha zemích světa. Tato série může být tvořena až tisíci jednotlivých sjezdů po celém světě. Roku 1893 byl konán první větší sjezd v Chicagu (USA), tehdy se zúčastnilo 360 SJ a bylo pokřtěno 70 nových členů. Za zmínku stojí velký mezinárodní sjezd v New Yorku, jež se konal v roce 1958. Musely být využity dva stadiony, jelikož přijelo 253 922 SJ a 7 136 nových bylo pokřtěno (Svědkové Jehovovi, 2000, s. 11).

Ovšem za nejdůležitější událost v celém roce je považována tzv. Památná slavnost (také nazývaná Památka poslední večeře) připomínající smrt Ježíše Krista. Slaví se jednou ročně, o datu rozhoduje vedení. Povinností všech SJ je zúčastnit se této slavnosti. K této události patří také chléb a víno (symboly Ježíšova těla a krve), které ovšem mohou přijmout pouze vyvolení náležící k 144 000 Kristových bratří (Bley, 1998, s. 113).

Pokud se člověk chce stát SJ, musí projít několika stádii získávání nových členů. Při první (úvodní) návštěvě obdrží člověk od SJ literaturu, která mu je většinou ve zkratce představena, popř. může proběhnout menší diskuze nad daným tématem. Během druhé (opakované) návštěvy se SJ snaží zjistit, zda na nás literatura zapůsobila. Pokusí se sestavit tzv. domácí studijní skupinu (člověku je nabídnuto, aby si přizval známé a společně se pak věnovali studiu dané literatury). Po nějaké době je začleněn do mnohem větší skupiny, která se dané problematice věnuje podrobněji. Následuje pozvání do sálu Království, během týdne je potenciační člen vybízen k návštěvám shromáždění, kde se mimo jiné učí také šířit dobrou zprávu dům od domu. Vrcholem této cesty je křest (Butterworth, 1993, s. 92).

Díky křtu se člověk stává plnohodnotným členem hnutí. Křest jako takový nemá žádný svátostný charakter, pouze symbolizuje oddanost křtěného vůči Jehovovi (Bley, 1998, s. 113). Toto ponoření do vody SJ považují za veřejné vyznání a slib před Bohem a lidmi, že začali vést nový způsob života, během něhož budou konat boží vůli a již nikdy se nenavrátí k hříšnému životu. Tento iniciační rituál byl odvozen ze křtu Ježíše Krista Janem Křtitelem v řece Jordán (Engelhart, 1992, s. 29 – 30).

Za pravý opak této slavnostní události považujeme vyloučení (v případě odklonu od zásad, víry společnosti), které je považováno za nejkřutější trest, který se pro jedince rovná osobní katastrofě, jež přináší psychické a sociální problémy (Vojtíšek, 1998, s. 72).

Zaměříme-li na získávání financí pro zajištění chodu NSSJ, můžeme být poměrně překvapeni, jelikož veškerá činnost SJ je placena z dobrovolných příspěvků a darů (viz. Příloha B: Obr. CH). Ne vždy se jedná pouze o peníze, mnozí lidé se rozhodnou společností přispět např. nemovitostí, akciemi, cennými papíry, bankovními účty, životní pojistkou, svým důchodem. Další možností je jmenování NSSJ za poručníka svěřeného majetku (Martinek, 2000, s. 7).

SJ nejsou za svou službu nijak placeni. Vše konají dobrovolně, povětšinou ve svém volném čase. Stejně tomu je i v případě starších a členů řídicího orgánu (Barrett, 1998, s. 112 - 113). Výjimku tvoří pracovníci ústředí, odboček, tiskáren atd., kterým je hrazena strava, ubytování, cestovní výlohy či drobné kapesné. Tuto službu považujeme za jejich zaměstnání (Martinek, 2000, s. 7).

4.4 Kontroverze učení

O SJ je také známo, že odmítají krevní transfúze, málokdo však ví, že stejně problematická je také otázka očkování a transplantací. Verdikt je takový, že se jedná o věc svědomí každého člena. Důraz je ovšem kladen spíše na nesouhlas (Barrett, 1998, s. 108). Štampach se snaží odmítání transfúzí vysvětlit tím, že celé hnutí je přesvědčeno o tom, že duše člověka se skrývá v krvi. Nemohou tedy přijmout duši jiného člověka (Štampach, 1995, s. 7). SJ se ve své publikaci *Jak může krev zachránit náš život?* odvolávají na tzv. bezkrevní medicínu. Nebrání se náhražkám krve, moderním alternativním postupům na ředění krve, hormonům podporujícím přirozenou krvetvorbu a mnohým dalším lékařským postupům (Jak může krev zachránit náš život, 1990).

SJ neslaví Vánoce, Velikonoce, narozeniny, jmeniny, Den matek, Nový rok či První máj. Odůvodňují to pohanským původem těchto zvyklostí (např. Velikonoce, původně se jednalo o starověké oslavné rituály plodnosti; jsou přesvědčení, že se Ježíš nenarodil na Vánoce apod.) Jedinou událostí, kterou přijímají je tzv. Památná slavnost,

připomenutí smrti a zmrtnýchvstání Ježíše Krista. Věří, že Ježíš si přeje, aby slavili jeho smrt (Svědkové Jehovovi, online, 2015). Na straně druhé, Novotný říká: „*odlišnost od všech těch, kteří Vánoce slaví, dává Svědkům silný pocit sounáležitosti uvnitř organizace. Každá zvláštnost, kterou se totiž vyznačuje společně celá skupina lidí, se stává jistou uniformitou, která tyto lidi spojuje*“ (Novotný, Vojtíšek, 1995, s. 6). Můžeme tedy předpokládat, že stejně tomu bude i u dalších zvyklostí.

Vyznačují se také despektem k politické a vojenské moci. Odmítají u sebe nosit zbraň a vykonávat vojenskou službu (včetně té civilní). Novotný zastává stejný názor jako v případě transfúze krve. Odůvodňuje to opět takto: „*Kdyby totiž přijali východisko civilní služby, postavili by se na roveň všem ostatním pacifistickým skupinám a ztratili by svou výlučnost*“ (Novotný, 1995, s. 6). SJ se hájí tím, že Ježíš kázal, aby milovali své nepřátele, modlili se za ty, kteří je pronásledují a v neposlední řadě, že ten, kdo sahá po meči, jím také zemře. SJ jsou ovšem také často zmiňováni ve spojitosti s „válkou“ proti ostatním křesťanským církvím, především proti církvi katolické (Engelhart, 1992, s. 47).

Kvůli despektu k politické moci byli pronásledováni např. během druhé světové války či komunismu. Mnoho z nich se tak ocitlo v koncentračních táborech, vězeních nebo v dolech (Adamy, 2000). Lidská vláda je pro ně zcela nepřijatelná, stejně jako např. zdravení vlajky, účast na volbách, úcta vůči hymně apod. Tyto věci si vysvětlují jako modlářství (Walters, Goedelman, 1994, s. 96).

Do této podkapitoly můžeme zahrnout také rozpory s hlavními křesťanskými doktrínami, které byly již zmíněny dříve.

II PRAKTICKÁ ČÁST BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

5 Projekt výzkumu

5.1 Stanovení cíle a definování výzkumných otázek

V rámci výzkumného šetření byl stanoven trojí typ cílů dle Maxwella. Jedná se o cíl intelektuální, praktický a personální (Maxwell, 2005 In: Švaříček, Šed'ová, 2007, s. 62). Cílem intelektuálním je zjistit a popsat, jaký je pohled Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi na člověka s postižením a přinést poznatky o tom, co a jakým způsobem Náboženská společnost Svědkové Jehovovi nabízí člověku s postižením. Cíl praktický je zaměřen na vytvoření sumy informací využitelných při práci s člověkem s postižením, z hlediska předcházení jeho vstupu do Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. Cílem personálním je prozkoumat danou problematiku z důvodu osobního zájmu.

V závislosti na stanovených cílech jsou formulovány následující výzkumné otázky:

- 1) Jaký je pohled Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi na člověka s postižením?
- 2) Co specifického může Náboženská společnost Svědkové Jehovovi nabídnout člověku s postižením?
- 3) Jak se Náboženská společnost Svědkové Jehovovi staví k přizpůsobování podmínek člověku s postižením?

5.2 Druh výzkumného šetření

Pro tuto bakalářskou práci byla zvolena kvalitativní forma výzkumného šetření pomocí analýzy dostupných materiálů (periodik Strážná věž a Probud'te se!) a rozhovorů s představiteli Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. „*Termínem kvalitativní výzkum rozumíme jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace*“ (Strauss, Corbinová, 1999, In: Švaříček, Šed'ová, 2007, s. 16). Analýzu dostupných dokumentů můžeme vymezit takto: „*jde o systematické nenumerické organizování dat s cílem odhalit témata, pravidelnost, kvality a vztahy*“ (Hendl, 2005, In: Švaříček, Šed'ová, 2007, s. 207).

Rozhovor považujeme za výzkumnou metodu, díky níž lze zachytit fakta, ale také motivy a postoje respondentů (Gavora, 2000, s. 110). Tyto metody jsem zvolila z důvodu, že jsem chtěla získat detailní a ucelené informace o zkoumaném jevu.

5.3 Výzkumný vzorek

Vzhledem k množství materiálů, které Náboženská společnost Svědkové Jehovovi produkuje, byla uskutečněna analýza hlavních periodik – Strážná věž a Probuďte se! Časopis Strážná věž je určena především členům hnutí, vychází dvakrát do měsíce. Jedno číslo je publikovatelné i mezi širokou veřejností z důvodů obsáhlých témat. Druhé slouží především svědkům jako opora při studiu Bible. Časopis Probuďte se! byl původně také čtrnáctideník, ovšem od roku 2006 je časopis vydáván pouze jednou do měsíce. Je určen veřejnosti. Výzkum byl proveden s celkovým počtem 612 časopisů z let 2000 – 2014.

Druhá část výzkumného šetření byla uskutečněna pomocí rozhovorů se svědky Jehovovými. Rozhovorů se zúčastnili celkem tři respondenti, kteří jsou, díky svému dlouholetému působení v hnutí, plně kompetentní k zodpovězení otázek.

- respondent č. 1, žena, 23 let aktivně působí v Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi
- respondent č. 2, muž, 44 let aktivně působí v Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi
- respondent č. 3, žena, 43 let aktivně působí v Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi

5.4 Realizace výzkumného šetření

Možnosti realizace výzkumu byly v jistých ohledech velice omezené. Přístup ke zkoumaným materiálům jsem měla pouze v sále Království v Čáslavi. Budova patří svědkům od roku 1996, dříve zde byla výrobní cukrárna. Objekt byl zakoupen díky dobrovolným darům a na opravě se podíleli sami členové (viz. Příloha B - fotografie). Periodika jsou uložena v knihovně tohoto sálu. Přístup k nim jsem měla v době shromáždění čáslavského sboru (v současné době ho tvoří cca 70 aktivních

členů), tedy každou neděli přibližně na dvě hodiny (od 9:30 do 11:30). V tomto směru byla realizace výzkumu velice časově náročná. Mimo sál Království jsem si mohla vypůjčit cca tři ročníky periodik týdně, jelikož veškeré publikace musí být svědkům neustále k dispozici, proto oceňuji, že mi vyšli vstříc alespoň tímto způsobem.

Výzkum jsem se snažila realizovat systematicky. V časopisech jsem hledala grafické znázornění osoby s postižením a texty s touto tematikou. Ještě před započítím výzkumného šetření jsem si vytvořila tabulky, do kterých jsem si následně zapisovala rok vydání, číslo periodika, popř. jsem si poznamenala, o jaký obrázek či text se jednalo a co znázorňoval/popisoval, včetně čísla stránky, abych vše mohla zpětně dohledat. Při vyhledávání textů jsem se řídila především nadpisy, jelikož jsem do výzkumu chtěla zařadit pouze články, které se primárně věnují osobě s postižením nebo postižení jako takovému. Vzhledem k tomu, že některé články byly doplněny o obrázky, ze kterých nebylo na první pohled jasné, že se jedná o člověka s postižením (např. mentální retardace, koktavost apod.), byla tato grafická znázornění do výzkumu také zařazena, ale až po přečtení daného textu. Druhou skupinu pak tvořily obrázky, ze kterých bylo jasné, že znázorňují osobu s postižením. Postupovala jsem od nejstarších čísel až po ta nejnovější, tzn. od roku 2000 až po rok 2014. Tyto obrázky a texty jsem si ihned po zapsání také vyfotografovala.

Druhou částí realizace mého výzkumného šetření byl rozhovor s představiteli Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. Nejprve jsem sestavila čtrnáct otázek, jejichž úkolem bylo potvrdit nebo vyvrátit mé domněnky vzniklé při analýze dokumentů. Zároveň některé z nich doplňují již získané informace, aby celá práce byla komplexní a čtenář tak mohl získat celistvý náhled na to, jak je osoba s postižením vnímána svědky Jehovovými. Nejprve jsem oslovila zmiňované tři respondenty, kteří o mou práci jevíli zájem, zda by nebyli ochotni se mnou provést krátké rozhovory. Souhlasili. Po vzájemné domluvě rozhovory probíhaly v soukromí respondentů. Nejprve jsem respondentovi položila otázku a on odpověděl. V případě nejasností jsem se doptala na podrobnosti. Vše jsem si nahrávala na diktafon. Spolupráce s respondenty byla zcela bezproblémová.

5.5 Způsob zpracování dat

Data, která jsem získala analýzou dostupných dokumentů, jsem roztřídila do jednotlivých složek na základě podobnosti. Následně jsem je vyhodnotila pomocí komparace a hledání shodných rysů v grafických znázorněních osoby s postižením či v textech, které se věnují dané problematice.

V případě rozhovorů jsem si nahrávky doslovně přepsala. Otázky a odpovědi jsem si vytiskla, rozstříhala a vytvořila soubory týkající se jednotlivých témat. Po té jsem výpovědi kódovala. Shodné odpovědi jsem shrnula, rozdílné jsem porovnávala.

Jednotlivá data jsem propojila, abych mohla čtenáři poskytnout komplexní informace o mém výzkumném šetření.

6 Vlastní výzkum

6.1 Člověk s postižením v kontextu víry svědků Jehovových

Na úplný začátek by bylo vhodné zodpovědět otázku, jak je v pojetí víry SJ postižení vlastně chápáno. Nutné je brát ohled na to, že každý respondent dává do svých odpovědí svůj subjektivní pohled na danou problematiku. Dotázaní se shodují, že se jedná o něco negativního, ale zároveň vyvrací, že bychom mohli postižení považovat za trest od Boha. *„Je to svým způsobem neštěstí, ale není to nepřekonatelné. Není to od Boha, tím ho stavíme do špatného světla. Je to nepředvídaná událost. Jsou tři důvody, proč se to děje: je to satan, lidská společnost přestala respektovat boží zákony a v lidech je takové sobectví a chtějí pořád víc a víc (to je vlastně ten dědičný hřích), poslední je nepředvídaná událost, tedy náhoda. Zkrátka jsme ve špatný čas na špatném místě.“*, říká respondent č. 2. Respondent č. 1 má pouze jedno vysvětlení: *„Postižení chápu jako dědičný hřích.“* Respondent č. 3 svou odpověď nijak nespecifikuje, ale všichni dotázaní se shodují, že se jedná o neštěstí.

Podstatné je také zodpovězení otázky, proč je podle SJ právě jejich víra ta pravá a co specifického může člověku nabídnout. Respondent č. 2 odpověděl: *„Řekl bych, že podle Bible je jen jedna pravá víra“*. Všichni respondenti se názorově shodují, že pravost nebo dokonce pravdivost jejich víry, jak zmiňuje respondent č. 1, je založena na Bibli, které se hnutí drží. Respondent č. 3 dodává: *„Ačkoliv je hodně náboženství, která se opírají o Bibli, tak se neopírají o Jehovu, to děláme jenom my.“* NSSJ má bezesporu člověku co nabídnout. Ovšem tato nabídka je ovlivněna subjektivními názory odpovídajících. Respondent č. 1 říká: *„Lidem můžeme nabídnout znalost/studium Bible.“* Dle respondenta č. 2 může společnost nabídnout především pravdu a respondent č. 3 zmiňuje naději do budoucna a spokojený život již v dnešních dnech.

Pozornost je zaměřena i na kritéria, která musí člověk splňovat, aby se mohl stát členem NSSJ. Z odpovědí je patrné, že stěžejním bodem je Bible. *„Kritériem je aktivní zájem o Bibli, ochota neustále se vzdělávat a prohlubovat tyto znalosti“* (respondent č. 1). Již o něco obsáhlejší je odpověď respondenta č. 3: *„Nejdřív člověk musí studovat Bibli. Zjistit, jestli tomu dokáže věřit a když si člověk zamiluje Boha,*

i měřítko pro život, která dává, to je pak cesta/kritérium, jak se stát svědkem Jehovovým.“ Celý proces nám vysvětluje respondent č. 2: *„Člověk, aby se mohl nechat pokřtít, musí absolvovat pět takových kroků, díky nimž se stane přítelem Boha. Musí získat poznání, pokání (musí litovat toho, že žil špatně, obrátit se, dál v tom nepokračovat musí se změnit), oddat se dobrovolně Jehovovi (třeba v modlitbě), musí to udělat sám z vlastního rozhodnutí a posledním krokem je křest – je to vlastně takové veřejné prohlášení před druhými, formální akt.*“ Ovšem respondent č. 1 přichází s dalším kritériem, které nebylo prozatím řečeno – schválení staršími. Situaci před křtem popisuje takto: *„Následuje pohovor se staršími ze sboru týkající se víry, pak se mezi sebou starší poradí. Pokud je člověk schválen, může se na základě svého rozhodnutí a přesvědčení nechat na nejbližším sjezdu pokřtít“* (respondent č. 1). V této odpovědi zároveň vidíme i základní předpoklad, kterým je vlastní rozhodnutí a přesvědčení člověka stát se členem hnutí.

Důležité je položit si otázku, proč by se člověk s postižením chtěl stát členem NSSJ. Respondent č. 3 říká: *„Je to jako u ostatních lidí, nejsou v tom rozdíly. Důležité je, že když si člověk zamiluje Boha, tak potom už nechce jen brát, ale chce mu taky dávat, chce mu sloužit v rámci nesobeckosti.*“ Oproti tomu respondent č. 1 hledá zcela praktické důvody: *„Myslím, že pokud ti lidé jsou věřící a věří tomu, že jednou budou žít v Božím království bez nemoci a postižení, tak proč by to člověk s postižením odmítal?“* Respondent č. 2 přichází s názorem, že: *„Hodně těchto lidí spáchá sebevraždu, protože nevidí cestu dál, ale Bible jim dává naději a ten člověk úplně ožije. To je zároveň odpověď na to, proč by se tenhle člověk chtěl stát členem naší společnosti.*“ Je nemožné najít jednoznačnou odpověď, jelikož každý člověk je jedinečný a bude mít jiné důvody, např. již zmiňované nenaplněné potřeby. NSSJ může bez pochyby nabídnout víru, naději, smysl života, zlepšení současného životní situace a život bez postižení v ráji (viz. odpovědi respondenta č. 2 a 3).

Podrobnější vysvětlení podávají periodika Strážná věž a Probuďte se! Lidé, kteří byli poslušní Bohu, budou během Milénia uzdraveni. Nebudou již dále trpět nemocí či postižením. Oporu pro toto tvrzení nacházejí SJ v Bibli: *„V tom čase se otevrou oči slepých a uši hluchých, ty budou zprůchodněny. V tom čase bude chromý šplhat jako jelen a jazyk oněmělého bude volat radostí.*“ (Izajáš 35:5, 6 In: Strážná věž, 1. května 2002, str. 4). Předzvěsti těchto událostí jsou zázraky týkající se

uzdravování nemocných, které měl uskutečnit Ježíš Kristus ještě za svého pozemského života. Zmiňované je odstranění slepoty, hluchoty a ochrnutí. Díky tomu není postižení chápáno negativně, ale pouze jako dočasná odlišnost jedince.

Jelikož tato doba ještě nenastala, je důležité zjistit, jak se SJ staví k pokusům o odstranění poruchy rukou člověka (např. pomocí různých operací, kochleárních implantátů, protéz atp.). Rozhovory odhalují, že platí jediné omezení, a to krevní, které se může k některým zákrokům vázat. Respondent č. 1 říká: „*Jsmo ochotni si dát pomoc, jak nejvíce to půjde. Pokud se dá pomoc, není důvod se tomu bránit.*“ Souhlasí i respondent č. 2: „*Problém by byl s krví, to je jasné. Lékaři umí divy, když zvýší kvalitu života, nejsme proti.*“ Respondent č. 3 dodává, že i v tomto případě se jedná o otázku vlastního rozhodnutí jedince.

6.2 Obraz člověka s postižením předkládaný svědky Jehovovými

Jelikož se NSSJ prezentuje jako velice vstřícná a otevřená vůči všem lidem, kteří jeví zájem o tuto víru, tak i zobrazení a texty týkající se člověka s postižením jsou opravdu rozmanité. Najdeme zde představitele všech věkových kategorií (od novorozenců až po seniory) a ras. Nechybí zástupci rasy europoidní (bílé), mongoloidní (žluté) i negroidní (černé), včetně míšenců (především mesticí a mulatí). Otevřenost a multikulturalnost v případě osob s postižením potvrdili v rozhovorech i dotázaní respondenti. Stanovisko této společnosti vystihl respondent č. 2: „*Určitě, pro nás to není žádná překážka. Pro Boha je každý člověk cenný. To že je momentálně postižený, to není důvod, proč mu nepomoci...*“ Tuto myšlenku můžeme upřesnit tvrzením respondenta č. 1: „*...my lidem slibujeme věčný život v Božím království a tam by tito lidé postižení nebyli.*“ Respondent č. 3 k tématu multikulturalnosti a otevřenosti vůči osobám s postižením doplňuje, že tato společnost si mezi lidmi nevybírá.

Zajímavé je, že mezi všemi zobrazenými lidmi v periodických, včetně těch s postižením, jsou setřené majetkové rozdíly. Osoby jsou většinou oblečené do jednoduchého formálního oděvu, v případě mužů se jedná o kalhoty a košili, popř. oblek; u žen je to halenka a sukně, příp. opět kalhoty. Na obrázcích nenajdeme -

žádné výrazné šperky, značkové oblečení, moderní technické výtvarky apod., podle čeho bychom mohli zjistit, v jaké finanční situaci se daný člověk nachází.

Při analýze obrázků bylo zjištěno, že SJ zobrazují člověka s postižením především pomocí:

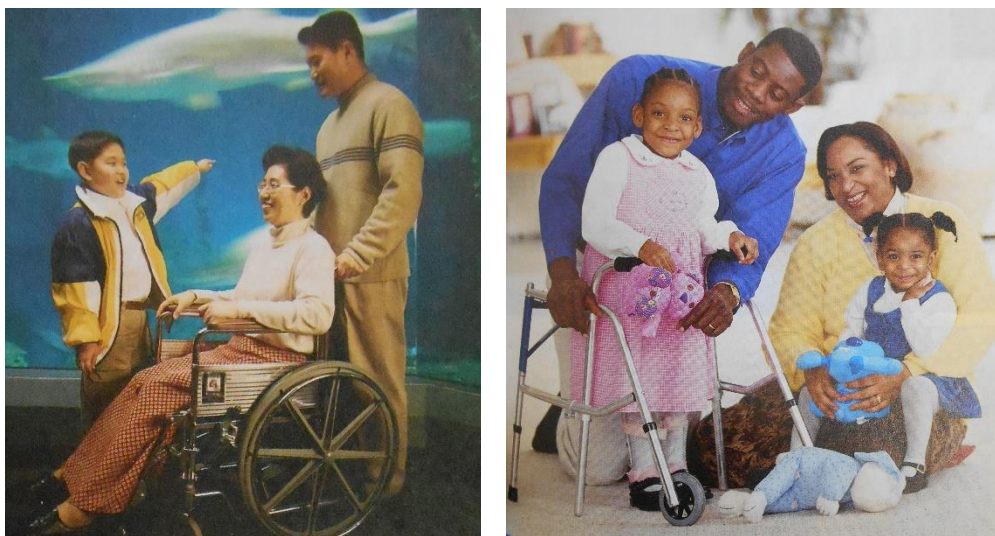
- 1) ***pomůcek*** – nejčastěji v případě osob s tělesným postižením (znázornění např. pomocí vozíku, berlí, holí), jedinců se zrakovým postižením (bílá hůl, asistenční pes), apod.
- 2) ***komunikačního systému*** – u osob se sluchovým postižením se jedná o znakový jazyk neslyšících
- 3) ***charakteristických vzhledových rysů člověka*** – např. u mentálního postižení – Downův syndrom; nanismus, amputace apod.
- 4) ***vyobrazení člověka, u něhož není na první pohled postižení zřejmé*** (specifické vývojové poruchy učení, osoby s poruchami chování či narušenou komunikační schopností apod.)

Zaměříme-li se na texty v periodících, je zajímavé, že pod žádným z článků není uveden autor. Nelze tedy s jistotou říci, zda jsou texty psány odborníky či laiky, ale vzhledem k užívání jednoduché terminologie se je pravděpodobnější, že jsou psány laiky (vyjma představení nemocí, jejichž důsledkem může být vznik postižení). Nejčastěji využívaná pojmenování jsou vada, porucha, postižení bez bližší specifikace. Čtenáři mnohdy nemusí být zcela jasné, co konkrétního si má představit např. pod označením tělesné či mentální postižení. V textu jsou úryvky z Bible, k nimž se SJ odvolávají. Vše je psáno velice srozumitelně a samozřejmě s ohledem na víru SJ. Články se nejčastěji věnují následujícím tématům:

- 1) životní příběhy osob s postižením motivující druhé
- 2) představení jednotlivých nemocí a postižení
- 3) potřeba pomáhat druhým
- 4) předcházení vzniku vady a postižení
- 5) seznámení s pomůckami pro osoby s postižením
- 6) alternativními způsoby komunikace
- 7) způsoby, jak se vyrovnat s nemocí či postižením
- 8) víra jako naděje pro osoby s postižením

6.3 Člověk s postižením ve společnosti svědků Jehovových

Během analýzy dostupných periodik byla zjištěno, že minimum obrázků (vyjma lidí, kteří byli bezprostředně po amputaci jedné nebo více končetin z důvodu válečných střetů) zobrazuje ve tváři člověka s postižením negativní emoce. Zobrazení lidé působí velice spokojeným až šťastným dojmem, z čehož lze usoudit, že se pravděpodobně s danou situací dokázali vyrovnat (stejně jako jejich okolí), což je jeden z předpokladů pro to, aby se mohli plně včlenit do většinové společnosti.

Obr. 1, 2: Člověk s postižením ve společnosti SJ (Probud'te se!, 22. května 2000, s. 9, 1)

Na žádném obrázků není člověk s postižením žádným způsobem diskriminován či vyčleňován z tohoto společenství. Ba naopak, velice často je obklopen svou rodinou, přáteli, ale i cizími lidmi. Vzhledem k některým druhům postižení se můžeme setkat s tím, že člověk není schopen účastnit se shromáždění. Z odpovědí dotázaných je patrné, že záleží především na možnostech dotyčného člověka. Respondent č. 2 říká: „ *A když někdo nemůže chodit třeba na shromáždění, jsou tady možnosti jako skype, individuální studium, telefon, dopisy...* “

Články v periodických Strážná věž a Probud'te se! vyjadřují důležitost pomáhat druhým lidem (hlavně seniorům, osobám nemocným, ale i postiženým). Zvláštní pozornost je věnována také rodinám s postiženým dítětem. Obsahují rozsáhlá doporučení, jak by měla vypadat pomoc osobě s postižením dle SJ.

Z dostupných textů vyplývají tato pravidla:

- pravidelně a ze srdce se modlit za tyto osoby
- zajímat se o druhé a snažit se vžít do jejich situace
- snažit se nabídnout především praktickou pomoc
- respektovat důstojnost a individualitu každého člověka
- být empatický a trpělivý
- zahrnout i tyto lidi láskou
- nepodceňovat je
- najít si na tyto osoby čas, navštěvovat je
- snažit se člověka vhodným způsobem povzbudit
- pokud je to možné, ať se tyto osoby účastní pořádaných akcí
- dobře druhému naslouchat
- popovídat si s nimi o tom, co ho trápí
- snažit se k dítěti s postižením přistupovat jako by bylo zdravé (komunikovat s ním, nezavrhovat ho apod.)
- snažit se dopřát rodičům postiženého dítěte odpočinek (např. vzít dítě na procházku, hrát si s ním atd.)
- snažit se pomoci a zapojit do péče i ostatní SJ

SJ se řídí biblickými zásadami a pomoc bližnímu svému je pro ně samozřejmostí. V každém článku pojednávajícím o nemoci či postižení jsou zmínky o tom, jaká forma pomoci byla člověku nabídnuta a poskytnuta, případně, co pro daného člověka můžeme udělat. SJ mohou člověku nabídnout především víru, naději, smysl života, zlepšení současné života a jednou i život bez postižení v ráji (viz. odpovědi respondenta č. 2 a 3.). Respondent č. 1 zmiňuje další možnosti, jak člověku pomoci: *„Můžeme mu nabídnout pomoc, jako třeba doprovod nebo ho bratři dovezou na shromáždění nebo k lékaři, jsme ochotní pomoc v domácnosti, obstarat nákupy, poskytnout individuální studium Bible v místě bydliště, hlavně těmto lidem děláme společnost, nejsou sami a mají se na co těšit. Taky máme Výbor pro styk s nemocnicemi, ten je celostátní. Můžeme mu obstarat adekvátní, možná i lepší zdravotní pomoc, než by si dokázal obstarat sám.“*

6.1 Vliv víry svědků Jehovových na život člověka s postižením a jeho rodiny

Z analýzy periodik vyplývá, že nejpočetnější skupina článků se věnuje lidem, kteří i přes těžká postižení našli sílu žít naplno. Tento fakt je zjevný již z názvů článků: *Ani tělesná vada mi nevzala radost ze služby Jehovovi, Navzdory postižení nacházím radost ze života, Ted' jsem na vozíku, ale nebude to tak navždy!, Tělesné postižení nebrání v horlivé službě* atd. Skrze tyto životní příběhy je čtenář zároveň seznamován s jednotlivými nemocemi a druhy postižení, která pravděpodobně na průměrného čtenáře zapůsobí více, než odborná pojednání.

Příběhy mají povětšinou stejnou strukturu. Na začátku dochází k seznámení s hlavním hrdinou a jeho životem před získáním postižení, v případě vrozeného postižení se jedná o popis období před narozením dítěte rodiči. Čtenáři jsou předloženy základní informace o dané nemoci či postižení, aby si dokázal lépe představit, s čím se tito lidé ve svém životě potýkají.

Další část je věnována negativním pocitům vztahujícím se k danému problému. Osoby se nebojí přiznat, že nejprve pociťovaly úzkost, deprese, podrážděnost, zoufalství, beznaděj, roztrpčenost, sebelítost, sklíčenost, byly egocentrické, sobecké. Situace se stává nesnesitelnou, a tak dochází k hledání odpovědi. Zde se skýtají dvě možnosti. Buď člověk již patří mezi SJ, nebo čistě náhodou nějakého člena potká. V obou případech nachází útěchu, naději i odpovědi ve studiu Bible a ve víře SJ. Zde je několik toho, jak víra SJ pomáhá člověku vyrovnat se s postižením:

„Lidé se mě někdy ptají, jestli jsem šťastný, a já jim pokaždé nadšeně říkám, že ano. A není divu. Našel jsem totiž skutečný smysl života a těším se z naděje, kterou Bůh dává svým věrným ctitelům – z naděje na dokonalé zdraví v pozemském ráji. (Izajáš 35:5, 6; Lukáš 23:43)“ (Probud'te se!, květen 2010, s. 25)

„Prozatím mi poskytují útěchu tato Boží slova: „Neboj se, vždyť jsem s tebou. Nehled' upřeně kolem, vždyť jsem tvůj Bůh. Opevním tě. Skutečně ti pomohu. Skutečně tě budu držet svou pravicí spravedlnosti.“ (Izajáš 35:6; 41:10)“ (Probud'te se!, prosinec 2010, s. 13)

„Toto trápení mě naučilo naprosto se spoléhat na Jehovu. Pokud bych se spoléhala sama na sebe, naše situace by mě vyčerpala natolik, že bych neměla sílu žít. Pomáhá mi modlitba, protože jedině Jehova mě plně chápe a ví, čím procházím. ... Pomáhá mi také vědomí, že toto utrpení je „chvilkové a lehké“ (Korintánům 4:17).“ (Probudte se!, leden 2006, s. 29)

Jedinec musí často překonávat mnoho překážek (např. nepochopení či nesouhlas rodiny a přátel se zvolenou vírou, posměch okolí, zhoršující se zdravotní stav, politická situace v zemi, přírodní katastrofy, chudoba, válka). Situaci osoba s postižením vždy zvládne, podaří se jí získat pozitivní postoj k celé situaci. Všichni dotázaní se shodují na tom, že pro člověka s postižením, jeho rodinu i je samotné ve sboru je rozhodně snazší přijmout postižení, díky naději, kterou jim víra dává. Výstižná je odpověď respondenta č. 2: *„Je to snazší, protože víra mu dává naději... To samé platí pro nás, i rodiny, když víme, že jednou žádné postižení nebude, dokážeme to pak lépe přijmout.“* Zbylí dva respondenti se s tímto tvrzením také ztotožňují. Respondent č. 1 se navíc opět odkazuje na to, že v Božím království bude i postižený člověk zdravý.

Člověk s postižením je vyobrazen jako neskutečně odhodlaný a silný, co se víry SJ týče. Ve vztahu k faktu, že SJ nepřijímají krevní transfuze, je napsána spousta článků věnujících se operacím, které museli lidé s postižením podstoupit z důvodu zhoršujícího se zdravotního stavu. I zde je vyzdvihována odhodlanost nepřijmout krev (i za cenu vlastního života). Nastíněna je možnost vyhledat lékaře specializované na bezkrevní medicínu. V této souvislosti respondent č. 1 upozorňuje na tzv. Výbor pro styk s nemocnicemi: *„Pokud bych byla nemocná nebo nějak postižená a potřebovala bych třeba operaci, požádala bych Výbor pro styk s nemocnicemi a oni mi najdou pracoviště, kde budou respektovat moje požadavky.“* Některé texty se pozastavují nad přístupem lékařů při sdělování diagnóz, který je mnohdy v rozporu s etikou.

V návaznosti na tyto články se skýtá otázka, zda jsou lidem s postižením umožněny úlevy týkající se krevních transfuzí. Respondenti se jednoznačně shodli na tom, že krevní transfuze není v žádném případě možné přijímat. Respondent č. 2 vysvětluje situaci takto: *„Nejde o úlevy, ale o poslušnost Jehovovi. Neodporujeme božím zákonům. To platí pro nás pro všechny. Někdo radši zemře, protože nechce*

ztratit naději na život v ráji, než aby si prodloužil život o dva, pět, deset let.“ Respondent č. 1 se na celou věc dívá z pohledu člověka s postižením nebo nemocí, který uvažuje o členství v NSSJ: *„No logicky, když je někdo nemocný a ví, že bude potřebovat transfuze, tak se nebude chtít stát svědkem Jehovovým, když ví, že my krev odmítáme.“* Konečné stanovisko všech dotázaných vyjadřuje ve své odpovědi respondent č. 3: *„Samozřejmě krevní transfuze přijímat nelze.“*

Osoby zmiňované v člancích jsou příkladem a motivací pro ostatní, jelikož se jeví jako emocionálně vyrovnané, přijímající své postižení, bezmezně oddané Bohu a rozhodnuté mu sloužit i přes špatný zdravotní stav. Členové čáslavského sboru se shodují, že i pro ně jsou jedinci s postižením velkým povzbuzením. *„Bible říká, že máme milovat bližního svého jako sami sebe, je pro mě pak povzbuzením, že i tito lidé s tím bojují a nacházejí u Jehovy sílu“*, říká respondent č. 2. Odpověď respondenta č. 1: *„Je vzorem, povzbuzením pro společnost, ale i pro nás – když může postižený udělat tohle, tak proč bych nemohl já taky...“* Respondent č. 3 upozorňuje na to, že: *„ne každý postižený je pozitivně naladěný.“* Toto povzbuzení uvádějí dotázaní jako hlavní přínos pro NSSJ.

V souvislosti s těmito životními příběhy je zmiňována také alternativní a augmentativní komunikace. Hlavní hrdinové popisují, jak v důsledku postižení museli hledat nové způsoby komunikace např. skrze blízkou osobu, která dotyčného velice dobře znala a mohla fungovat jako tlumočnicka nebo odříkávala abecedu a on v případě shody mrknul. Dále komunikace probíhá pomocí moderních technologií, kdy počítač nahlas přečte psaný záznam nebo díky infračervenému čidlu, které snímá veškeré pohyby ve tváři, především očí, které se zaměřují na komunikační tabulku s odpověďmi.

SJ publikují také články, jejichž stěžejním úkolem je podávat jakýsi návod, jak zvládat jednu z nejtěžších životních situací – narození dítěte se zdravotním postižením. Vyzdvihnuty jsou především tři základní problémy, s nimiž se rodiny potýkají – přijetí dítěte, vyčerpání rodičů a nepochopení ze strany druhých lidí, opomíjení ostatních členů domácnosti. Samozřejmostí je, že Bible ukazuje možné řešení. Je počítáno s tím, že rodiče si musí projít jednotlivými fázemi vyrovnávání se s touto skutečností, což samo o sobě není otázkou několika málo dní. Zde se tedy nabízí prostor pro hledání všech dostupných informací o daném postižení, které mohou

poskytnout lékaři, nejruznější organizace, rodiče jiných dětí apod. Vzhledem k přesvědčení, že veškeré nemoci a postižení budou jednoho dne vymýceny, jsem měla pocit, že je důraz kladen na vyhledávání světlých stránek problému. Tyto texty vyvolávají dojem, že se vlastně postižením nemusíme trápit. Stačí si vyhledat informace, které se nám zdají přijatelné a s těmi pracovat. Otázkou zůstává, zda je člověk ve skutečnosti opravdu schopen se spolehnout na svou víru i v tomto ohledu.

Další zmiňovanou oblastí je vyčerpání rodičů a nepochopení ze strany okolí. Péče o dítě s postižením je velice náročná činnost a spousta rodičů se snadno dostane na hranici svých fyzických i psychických sil. Dle SJ by se člověk neměl bát přijmout nabízenou pomoci nebo si o ni umět sám říct. Pomáhat bližnímu svému je pro SJ naprosto automatická věc.

Třetí oblast se věnuje opomíjení ostatních členů domácnosti, jelikož veškerý čas a pozornost je věnována dítěti s postižením. Toto jednání, které si nemusí rodiče ani uvědomovat, může mít negativní vliv na manželství, ale také na vztah s dalšími dětmi. Uváděna jsou tato doporučení: společné modlení a studium Bible, vyjadřování lásky svým bližním, komunikovat a plánovat činnosti také s ostatními členy domácnosti.

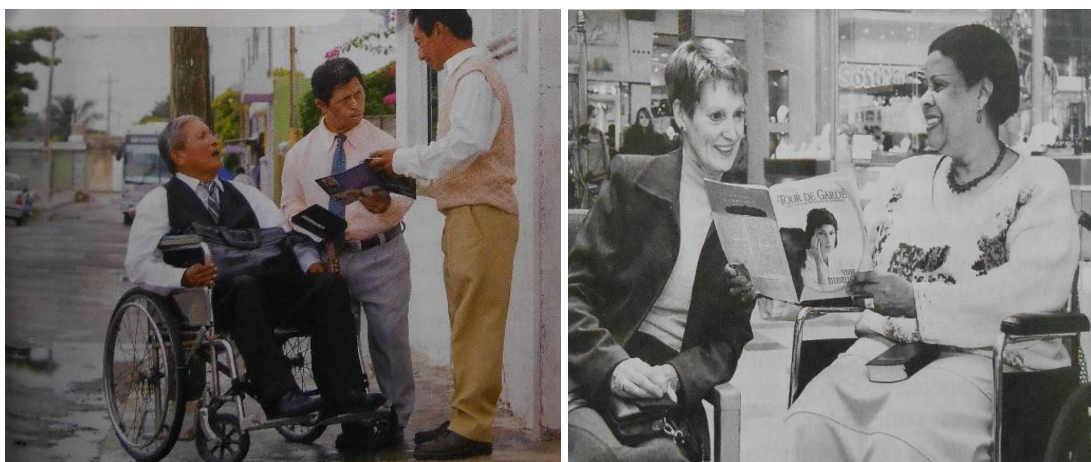
V časopise *Probud'te se!* je pravidelná rubrika nazvaná *Od našich čtenářů*, kde jsou zveřejňovány zprávy od lidí z celého světa. Jedná se o reakce čtenářů především na články motivující druhé. Tyto krátké zprávy jsou ovšem protikladem předkládaného obrazu člověka s postižením, který je emocionálně vyrovnaný, spokojený se svým životem, odhodlaný jít dál za každou cenu a být příkladem pro ostatní.

„Ve čtyřech letech jsem při nehodě přišel o levou nohu. Vaše série článků mi pomáhá zvládat častá období deprese, která mívám. Prosím, pokračujte dále v dobrém díle, kterým bojujete proti předsudkům. A. J. T. P., Brazílie“ (*Probud'te se!*, 22. ledna 2000, str. 30)

„Děkuji Vám za článek o Janice Adamsové „Ač neslyšící a nevidomá, našla jsem bezpečí“. (22. dubna 2001) Nikdy bych neřekla, že někdo neslyšící a nevidomý mohl tak povzbudit. Procházíme s manželem obdobím mnoha potíží jak tělesných, tak emocionálních. Tento druh článků nám dává sílu vytrvat až do konce. P. G., Spojené státy“ (*Probud'te se!*, 22. prosince 2001, str. 30)

6.2 Člověk s postižením v kontextu šíření dobré zprávy

Při podrobnějším zkoumání obrázků bylo zjištěno, že v některých případech svírá osoba s postižením v ruce Bibli či jiné knihy, časopisy, letáčky apod. Tento způsob zobrazení je využit především u osob s tělesným postižením. Neslyšící předkládají publikace a případně ještě znakují. Osobám nevidomým při výkladu často někdo asistuje. Doprovod vyhledává a ukazuje protistraně informace zmiňované osobou se zrakovým postižením.

Obr. 3, 4: Osoby s postižením ve službě (Probuďte se!, květen 2010, s. 25), (Strážná věž, 15. července 2008, s. 30)

Z obrázků je patrné, že osoby s postižením jsou ve službě a šíří dobrou zprávu, což svědčí o tom, že na všechny členy jsou kladeny stejné požadavky a musí dodržovat jistá pravidla. Svou zkušenost s šířením víry spolu s osobou se sluchovým postižením popisuje respondent č. 2 takto: „*Chodil jsem do služby s neslyšícím. On začal, pár vět řekl a pak jsem se vložil do věci já. Řekl jsem, že je neslyšící a lidi se udivovali, že má sílu šířit svědectví. Byla to bezproblémová spolupráce.*“ Respondent č. 3 hovoří o nevidomé sestře: „*Pak si také vzpomínám na nevidomou sestru. Byly jsme spolu párkrát ve službě, na procházce...obdivuju, jak jsou šikovní, třeba při práci s holí.*“

V tomto případě se nabízí otázka, zda člověk s postižením může mít v rámci šíření dobré zprávy nějaké úlevy. „*Každý vydává svědectví podle svých možností. ... Je jasné, že musíme brát ohledy na možnosti a schopnosti jednotlivých lidí.*“, říká respondent č. 1. Respondent č. 2 popisuje situaci takto: „*Jehova nás neposuzuje podle toho, co dáváme, ale podle toho, co můžeme dávat a hlavně, jestli to dáváme z lásky k Jehovovi. Nikdo se nemusí stydět, že dává málo. Když má někdo nějaké postižení*

nebo je starý může vydávat svědectví třeba jen patnáct minut. Je to jeho maximum, které může dávat, ale je to ze srdce.“ Respondent č. 3 předkládá konkrétní příklad: *„Máme jednu paní, která trpí demencí, jen leží a rodina se o ni stará. Nemůže už vydávat svědectví, ale Bůh se na ni nezlobí, ona za to nemůže.“*

Po zhlédnutí obrázků se nabízí otázka, zda v tomto případě není dané jinakosti využíváno. Je obecně známo, že většina naší společnosti se brání tomu, aby SJ vyslechla. Respondent č. 1 potvrzuje, že: *„Společnost na tyto osoby i lépe reaguje. Můžou si říct, že asi to bude důležité, když se i takový člověk přes své postižení vydal šířit svědectví.“* Ovšem respondent č. 2 říká: *„Většinou mají lidé předsudky, tak je možná jedno, jestli to šíří zdravý nebo postižený.“* Respondent č. 3 potvrzuje, že záleží také na člověku, který naslouchá. Každý bude na osobu s postižením a její svědectví reagovat jinak. Respondent č. 1 nám zároveň ukazuje další možnost, a to že osoba s postižením: *„Spíš půjde do skupiny stejně postižených lidí. Jiné je to v případě lidí na vozíku.“* Také zmiňuje, že tato osoba může být při šíření Dobré zprávy určitě i lepší než člověk zdravý, jelikož mnohdy má větší píli. To se snaží vysvětlit i respondent č. 2: *„Apoštol Pavel měl také postižení. Nevíme přesně jaké, ale nejspíš se jednalo o postižení zraku. I přes své slabiny dokázal velké svědectví a vysvětloval si to tak, že ho podporoval Jehova. Dokázal větší svědectví, než kdyby byl úplně zdravý.“*

Na straně druhé stojí obrázky, na nichž SJ seznamují člověka s postižením se svou vírou. Důležité je také vědět, jakým způsobem se může tento člověk dozvědět o víře SJ a především, jestli je NSSJ připravena na jednotlivé druhy postižení. Z odpovědí dotázaných vyplývá, že se SJ nebrání vydávat svědectví těmto osobám. *„Dozvědět o víře se může, když ho navštívíme při službě, třeba u něj doma, na ulici, u lékaře...všude, kde vydáváme svědectví.“* (respondent č. 1) Stinnou stránku ukazuje respondent č. 3: *„Samozřejmě těmto osobám také vydáváme svědectví. Nevyhýbáme se jim. Někdy je to právě naopak. Rádi bychom pomohli, ale když to napadne každého svědka, tak to tomu člověku nemusí být příjemné. Nechceme, aby měl pocit, že se na ně nějak extrémně zaměřujeme.“* Z rozhovorů také vyplývá, že SJ jsou připraveni na jednotlivé druhy postižení. Dle respondentů by problém mohl nastat u osob se sluchovým postižením. Respondent č. 3 říká: *„Když zjistíme, že je někdo třeba hluchý, vezmeme si kontakt a spojíme se se sborem neslyšících v Praze. Oni to pak všechno zajistí.“* Respondent č. 1 má odlišné zkušenosti: *„Hodně se setkáváme s tím, že neslyšící*

umí dobře odezírat, takže jsme nenarazili na větší problém. ...a několik našich sester se pro tyto případy naučilo znakový jazyk.“, zároveň hovoří o publikacích v Braillově písmu, které jsou využívány při vydávání svědectví osobám zrakově postiženým. Respondent č. 2 odkazuje i na webové stránky www.jw.org, ze kterých mohou čerpat lidé, kteří se běžně nedostanou ven.

6.3 Jednotlivé druhy postižení v kontextu víry svědků Jehovových

Tělesné postižení

Díky analýze periodik byla zjištěno, že nejčastěji zobrazované je tělesné postižení, kterému byly věnovány tři čtvrtiny obrázků z časopisů Strážná věž a Probuďte se!. Důvodem může být fakt, že tento druh postižení je na první pohled viditelný a tedy i dobře znázornitelný.

V periodicích Strážná věž a Probuďte se! jsou vyobrazovány osoby, které jsou upoutány na vozík kvůli amputaci dolních končetin, ochrnutí z důvodu nemoci či úrazu. Nechybí ani amputace horních končetin, amélie, fokomélie, arachnodaktylie (ve spojitosti s Marfanovým syndromem), luxace či subluxace kloubů, kvadruplegie, porucha růstu – nanismus. Dále se jedná o obrázky doplňující články o roztroušené skleróze, Rettovu syndromu, dětské mozkové obrně, dětské obrně, amyotrofické laterální skleróze, chronickém únavovém syndromu, cukrovce, chronickém únavovém syndromu, epilepsii, vrozené lomivosti kostí, Huntingtonově chorobě, artritidě.

Tělesné postižení je nejčastěji zobrazováno pomocí protetických pomůcek či charakteristických vzhledových odlišností. V periodicích mají zároveň největší zastoupení právě pomůcky určené osobám s poruchou mobility. Na první příčce je zmiňovaný ortopedický vozík jak pro děti, tak pro dospělé. Obvykle jsou to standartní mechanické vozíky, které obsluhuje přímo uživatel, a mechanické transportní vozíky zobrazovány především v souvislosti s umístěním jedince do speciálního zařízení. Dále se jedná o speciální mechanické vozíky s množstvím doplňků (v tomto případě to jsou opěrky a pásy) a elektrické vozíky (interiérové i exteriérové), včetně speciálních. Nebyl zobrazen aktivní, sportovní a toaletní mechanický vozík.

Obr. 5, 6: Typické zobrazení osob s tělesným postižením (Strážná věž, 1. května 2002, s. 3), (Strážná věž, 1. prosince 2012, s. 6)

Mezi předkládané lokomoční pomůcky patří francouzské berle, podpažní berle, vycházkové hole, trojbodová a čtyřbodová berle, chodítka bez koleček s oporou o předloktí, chodítka se dvěma koly s oporou o předloktí, chodítka bez koleček s oporou paží. Zastoupeny jsou i pomůcky pro dopravu (speciálně upravené auto pro přepravu lidí na vozíku, elektrické skútry, speciálně upravené kolo pro osobu trpící nanismem), fixační pomůcky (ortézy), speciální nábytek (polohovatelné školní lavice pro dítě na vozíku) či speciálně upravený počítač určený ke komunikaci kvadruplegika. Raritou je speciálně upravené zahradní kolečko, na němž si muž vyrobil jakési úchyty, aby ho mohl vozit i s amputovanými horními končetinami.

Zajímavý je článek věnovaný Centru ortopedické protetiky ve Wellingtonu na Novém Zélandu, který je doplněn o spoustu fotografií. Předkládá laikům informace o tom, jak v dnešní době vypadají tzv. protézy (umělé náhrady některých částí těla) v porovnání se zdravými končetinami, jak se nasazují na pahýl, průřez umělým kolenem či kotníkem, miniaturní protézy pro nemluvnata či vítězné momenty handicapovaných sprinterů z paralympiád. Druhý text je zaměřen na moderní technologii, která je využívána pro lepší ovládání umělých končetin. Další zmínky o pomůckách pro tělesně postižené jsou obsaženy v životních příbězích.

Obr. 7, 8, 9: Typické zobrazení osob s tělesným postižením (Strážná věž, 1. září 2005, s. 6), (Probud'te se!, 8. prosince 2001, s. 10), (Probud'te se!, únor 2006, s. 21)

Obsáhlou kategorii tvoří články předkládající informace o onemocněních, která způsobují postižení mobility (roztroušená skleróza, amyotrofická laterální skleróza, Huntingtonova choroba, Marfanův syndrom, artritida, Rettův syndrom atp.). Nejdříve je problematika uvedena pomocí zajímavostí, poté jsou představeny příznaky a projevy nemoci, léčba, možnosti, jak pomoci nemocnému a na závěr nechybí naděje v podobě života bez nemocí a postižení v pozemském ráji. V některých případech je nastíněn způsob, jak lze vzniku nemoci či postižení předejít. U některých článků jsou přiloženy zkrácené životní příběhy, kde je opět zmíněno, jak se osoba s nemocí či postižením vypořádala díky víře SJ. V rámci prevence přichází se zajímavým názorem respondent č. 2, který říká: „*Když se tak nad tím zamyslím, často dochází k nejrůznějším nehodám při adrenalinových sportech, to беру jako rouhání.*“ V pojetí SJ je život brán jako dar a člověku nepřísluší ho riskovat.

Díky rozhovorům se potvrdilo, že i v čáslavském sboru nejčastěji najdeme osoby s tělesným postižením, což je dáno velkým množstvím seniorů. Na tomto tvrzení se shodují všichni dotázaní. Respondent č. 3 říká: „*Momentálně u nás máme spíš staré lidi s omezenou hybností.*“ Respondent č. 1 upřesňuje, že tito lidé mají především problémy s chůzí a využívají hole. Respondent č. 2 doplňuje ještě další pomůcky, kterými jsou berle.

Sluchové postižení

V rámci zobrazování sluchového postižení nejpočetnější skupinu tvoří obrázky, kde osoby se sluchovým postižením komunikují pomocí znakového jazyka (mezi sebou, v televizi, na shromáždění, při šíření dobré zprávy nebo seznámení čtenářů se znakovým jazykem neslyšících). Dále se jedná o doprovodné obrázky vztahující se k textům. Bohužel bez přečtení článku není patrné, že osoba je sluchově postižená. V periodických nejsou žádné obrázky zaměřené na pomůcky určené této cílové skupině.

Obr. 13, 14: Typické zobrazování osob se sluchovým postižením (Strážná věž, 1. února 2003, s. 24), (Strážná věž, 15. června 2003 s. 9)

Stejně jako u zrakového postižení, lze i v této oblasti sledovat snahy o prevenci vzniku sluchových poruch a postižení

Respondent č. 2 říká: „*Máme ve sboru staré bratry a sestry, kteří mají takové běžné problémy spojené s věkem – chodí o berličích, hůř slyší, vidí...*“ Stejného názoru je i respondent č. 1. Respondent č. 2 se odkazuje také k seniorům, ale zmiňuje pouze omezenou hybnost. Výpovědi informují také o Pražském sboru neslyšících, kam odešel i jeden člen čáslavského sboru. Respondent č. 2 říká: „*Oženil se a odešel do Prahy. Je tam sbor neslyšících a je tam mnohem šťastnější. U nás ve sboru se díky němu naučili bratři a sestry znakový jazyk. Měli jsme ho moc rádi.*“

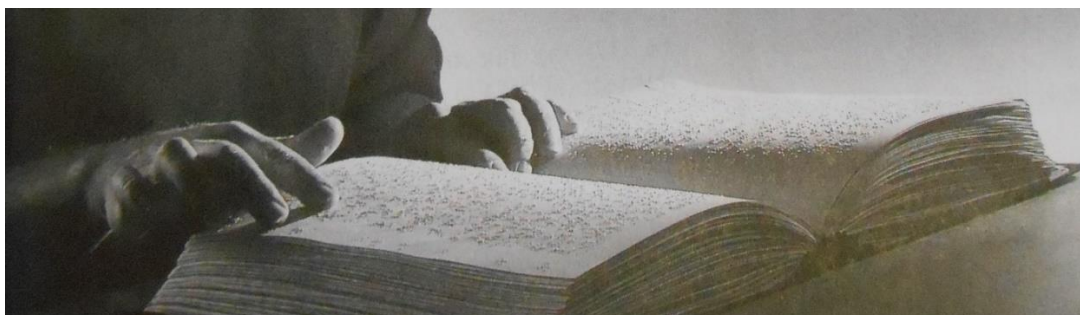
Zrakové postižení

I osoby se zrakovým postižením byly opět nejčastěji zobrazovány se speciálními pomůckami, konkrétně s bílou holí (pevnou či skládací), signalizačním psem a slunečními či dioptrickými brýlemi.

Obr. 10, 11: Typické zobrazení osoby se zrakovým postižením (Strážná věž, 15. dubna 2002, s. 25), (Strážná věž, 1. listopadu 2005, s. 10)

Zmínky o těchto pomůckách pro osoby zrakově postižené jsou pouze v životních příbězích, kde dotyční vysvětlují, bez čeho se v životě neobejdou. Zvláštní kategorii tvoří texty věnující se Braillovu písmu a speciálně vytvořeným publikacím pro nevidomé, jejichž výrobou se v posledních letech NSSJ zabývá. S tím souvisí i druhý, symbolický způsob zobrazování člověka se zrakovým postižením. Čtenářům jsou předkládány obrázky publikací v Braillově písmu, které jsou čteny osobou se zrakovým postižením pomocí dokonale vytrénovaného hmatu.

Obr. 12: Typické zobrazení osoby se zrakovým postižením pomocí čtení publikací v Braillově písmu (Strážná věž, 15. března 2009, s. 13)

Časopisy představují i významné osobnosti, jež jsou spojovány s tímto tématem - Louise Braillova (vynálezce Braillova písma) a Franse Cornelise Donderse (významný holandský lékař, který začal v 19. století zkoumat fyziologii a patologii oka). V periodických jsou umístěny také obrázky vystihující činnost, v níž dosahují osoby se zrakovým postižením skvělých výsledků. Jedná se o hru na hudební nástroj, v tomto případě je to basová šalmaj a harmonika.

SJ si velice dobře uvědomují, jak jsou pro náš život jednotlivé smysly důležité. Některé články i obrázky seznamují s fyziologií oka, po té s funkcí a faktory, které náš zrak ohrožují, na závěr je vysvětleno, jak si zrak můžeme chránit a předcházet tak vzniku vad či postižení. Pozornost je směřována také k hmatu jako ke kompenzačnímu smyslu.

Z odpovědí respondentů vyplývá, že problémy se zrakem mají v čáslavském sboru především senioři. Respondent č. 2 říká: „*Máme ve sboru staré bratry a sestry, kteří mají takové běžné problémy spojené s věkem – chodí o berličích, hůř slyší a vidí, ale to je momentálně tak všechno.*“ Respondent č. 3 zmiňuje nevidomou ženu, která krátce navštěvovala čáslavský sál. Jiné zkušenosti dotázaní nemají.

Mentální postižení

Zobrazení osoby s mentálním postižením je výjimečné. Jedná se především o fotografie využitě pro dokreslení informací, které čtenář získá přečtením článku, jehož primárním úkolem je seznámit veřejnost s daným postižením.

Obr. 15, 16: Nejčastější zobrazení osoby s mentálním postižením (Probud'te se!, červen 2011, s. 19, 20)

Již z výše umístěného obrázku je zřejmé, že nejčastěji jsou předkládány fotografie osob s Downovým syndromem, který je snadno rozpoznatelný díky charakteristickým vzhledovým rysům např. neobvykle kulatý obličej, zploštělou tvář, mongoloismus, krátký krk, dlouhý jazyk atd. Ze zbylých obrázků nelze zjistit, že jde o osoby s mentálním postižením (pouze po přečtení doprovodných textů). Zmíněn je autismus, Aspergerův syndrom, mentální retardace přidružená k DMO, Rettův syndrom. Ve většině článků je pouze napsáno, že osoba trpí mentálním postižením, nic konkrétnějšího.

Je překvapivé, že této skupině lidí je věnováno tak málo obrázků vzhledem k tomu, že mezi osobami se zdravotním postižením tvoří nepočtenější skupinu. Jedním z důvodů může být neperspektivnost těchto osob pro NSSJ. Z rozhovorů vyplývá, že mentální retardace je považována za problém, který těmto osobám brání stát se členy NSSJ. „Člověk musí načerpat znalosti, vědomosti, musí mít schopnost je umět předávat dál a to mentálně postižený nedokáže...“, odpovídá respondent č. 1. Stejně obavy z nepochopení základních informací týkajících se víry mají i zbylí dva respondenti. Respondent č. 2 říká: „Musí mít informace a rozumět jim, alespoň v základní podobě. Pak může být i pokřtěný.“ Člověk s lehkou mentální retardací by se tedy teoreticky členem stát mohl. Respondent č. 1 považuje za zcela odlišnou situaci, kdy je v rodině dítě právě s mentálním postižením: „Dítě nikam nevyčleňujeme, může se účastnit veškerých aktivit svědků Jehovových, ale neočekává se od něho nějaké aktivní působení.“ Což znamená, že člověk je v dané víře vychováván, žije v tomto společenství, ale za plnohodnotného člena ho považovat nelze. Neperspektivnost těchto lidí pro NSSJ je skryta především v tom, že nemohou vykonávat stěžejní činnost tohoto hnutí, tedy šíření dobré zprávy. „Rádi tráví čas v naší společnosti, proto jim nebráníme v návštěvách shromáždění, ale do služby je brát nemůžeme, protože nejsou schopni vydávat pravdivé svědectví.“, takto se vyjadřuje respondent č. 1 k osobám duševně nemocným a mentálně postiženým.

V čáslavském sboru momentálně nenajdeme žádného člověka s mentálním postižením.

Specifické vývojové poruchy učení a narušená komunikační schopnost

Naprosté minimum obrázků a článků je věnováno lidem, kteří se potýkají se specifickými vývojovými poruchami učení či narušenou komunikační schopností. Opět není patrné, že osoba má v dané oblasti problémy, pokud si čtenář neprostuduje doprovodný text. Představena je pouze dyslexie a koktavost. Paradoxem je, že jsem se během návštěv sálu Království v Čáslavi setkala s několika dětmi, které evidentně trpěly poruchami řeči.

Kombinované postižení

Z obrázků až na výjimky není patrné, že vyobrazený člověk trpí kombinovaným postižením. Opět je nutné přečíst si doprovodný text. V periodicích jsou zobrazené osoby s tímto kombinovaným postižením – mentální a tělesné, sluchové a zrakové postižení (v tomto případě je možné postižení odhalit díky vyobrazeného užitého, pro nás alternativního, komunikačního systému – tiskací písmena vepisována do dlaně). Respondent č. 3 popisuje své setkání s osobou s kombinovaným postižením: „Zrovna nedávno jsem se setkala s hluchoslepým člověkem, což pro mě byl opravdu silný zážitek. Obdivuji, že s tím ti lidé dokáží bojovat.“ V čáslavském sále království není žádný člověk s kombinovaným postižením.

Obr. 17: Zobrazení osoby s kombinovaným postižením (Strážná věž, 1. listopadu 2005, str. 32)

Oblast rizikového chování

Množství obrázků a textů vztahujících se k poruchám chování a emocí a rizikovému chování je opravdu ohromné a vydalo by materiálu pro další bakalářskou práci. Jedná se o fotografie lidí, kteří díky víře SJ přehodnotili svůj dosavadní život. Typické je především asociální chování – sebepoškozování, alkoholismus, tabakismus, gambling a další závislosti; antisociální chování – krádeže, loupeže, vandalství, vraždy apod. Na první pohled se nedá rozpoznat, jakou má tento člověk minulost, pokud se právě nejedná o momentku z vězení. Opět je nutné si přečíst doprovodný text. Obrázky různých předmětů dokreslují dané téma (např. zbraně, alkohol, herní automaty, drogy, cigarety atp.). Myslím, že tento malý nástin je dostačující a zbytek bádání v této oblasti přenechám někomu dalšímu.

6.4 Přístupnost sálu Království v Čáslavi člověku s postižením

Na úplném konci rozhovoru byla respondentům položena otázka, zda jsou schopni přizpůsobit podmínky tomu, aby jejich sál mohla navštěvovat také osoba s postižením a plnohodnotně se tak účastnit všech akcí SJ. Dotázaní se shodují, že tato oblast je zcela bez problémů. Zmiňují, že celý sál je bezbariérový (viz. Příloha B) a odkazují se k nově upravenému wc pro vozíčkáře (viz. Příloha B – Obr. G), což mohu na základě své návštěvy potvrdit. Jediný problém, který by mohl nastat, nastiňuje respondent č. 2: „*Jen mě ještě napadá, že by mohl být problém s vozíkem u hlavního vstupu do sálu, je tam takový malý schůdek, ale tam bysme mohli dát nájezdy.*“ (viz. Příloha B – Obr. F)

Všichni se shodují, že se snaží přizpůsobovat podmínky osobám s postižením. Krátký výčet toho, co jsou svědkové schopni zajistit, předkládá respondent č. 3: „*Jsme schopni zajistit tlumočnický, zvukové smyčky, přepisy, natočit videozáznamy, věnovat se člověku individuálně apod.*“ Respondent č. 1 potvrzuje, že: „*Vždy se tomu člověku někdo individuálně věnuje.*“ Zároveň dodává: „*V případě mentálního postižení by se asi těmto lidem věnovali členové rodiny. Třeba jim zjednodušeně vysvětlili biblický příběh*“ (respondent č. 1).

Problém by mohl nastat u osob se sluchovým nebo kombinovaným postižením. Jak již bylo řečeno, neslyšící mají svůj vlastní sbor v Praze, kam odešel

i jediný neslyšící SJ z čáslavského sboru. V této souvislosti respondent č. 2 vzpomíná: *„Také jsem oddával jednoho neslyšícího, podle zákona musel být přítomný tlumočník, to také nebyl problém. Vše jsme zajistili.“* Respondent č. 1 o sluchově postižených říká: *„jsou pro ně pořádány vlastní sjezdy nebo je jim zajištěn tlumočník, jak jsem říkala, naše sestry umí znakový jazyk.“* Otázkou však zůstává, zda se opravdu jedná o vrchol přizpůsobení podmínek neslyšícím nebo můžeme hovořit o segregáční tendenci.

K osobám se zrakovým postižením se vyjadřuje respondent č. 1: *„Nevidomým jsme schopni zajistit publikace v Braillově písmu, doprovázet je.“*

Osoby s mentálním postižením mohou navštěvovat akce SJ. Individuálně se jim věnují členové rodiny, popř. někdo ze sboru. Přizpůsobit se musí především předkládané informace např. je zjednodušit nebo vybrat pouze ty základní.

Otázku přizpůsobení podmínek osobám s postižením bych uzavřela odpovědí respondenta č. 2: *„V přizpůsobení podmínek nevidím vůbec problém. Nicméně se těším na dobu, kdy postižení nebude.“*

7 Shrnutí výsledků výzkumného šetření

Z výzkumného šetření vyplývá, že svědkové Jehovovi jsou přesvědčeni o tom, že každý člověk je cenný. Díky tomu je i jedinec s postižením přijat velice pozitivně, ačkoliv postižení je samo o sobě vnímáno negativně, nejčastěji jako dědičný hřích. Velkou roli zde hraje přesvědčení Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi o dočasnosti existence postižení a nemocí, jelikož po nastolení Božího království budou tyto jevy definitivně vymýceny.

Náboženská společnost Svědkové Jehovovi předkládá svým členům, ale i veřejnosti až heroický obraz člověka s postižením, který se jeví jako psychicky vyrovnaný, se svým handicapem smířený, silný a odhodlaný za každou cenu šířit víru svědků Jehovových. Jedná se o poměrně nestandardní situaci, kdy se tento člověk stává vzorem a motivací pro lidi s postižením, ale i pro intaktní společnost.

Nejvíce pozornosti je věnováno tělesnému, zrakovému a sluchovému postižení. Poměrně překvapivé je opomíjení problematiky mentálního a kombinovaného postižení. Důvodem je pravděpodobně neperspektivnost těchto jedinců pro Náboženskou společnost Svědkové Jehovovi, jelikož se od nich neočekává aktivní působení v rámci hnutí. Dostatečný prostor není věnován ani narušené komunikační schopnosti a specifickým vývojovým poruchám učení. Jsem přesvědčena, že by bylo vhodné zvýšit skrze periodika informovanost o této problematice.

Díky výzkumnému šetření bylo také zjištěno, že Náboženská společnost Svědkové Jehovovi odpovídá především na neuspokojené potřeby člověka s postižením a dává mu možnost útěku z tíživé reality. Poskytuje smysl života, duchovní hodnoty, sociální začlenění, prostor pro seberealizaci. Důraz je kladen také na získání znalostí týkajících se Bible. Podstatné je, že nabízí naději na život bez nemoci a postižení v Božím království. Velice kladně hodnotím také to, že si členové běžně vzájemně pomáhají. Důraz je kladen také na získání znalostí týkajících se Bible.

Zaměříme-li se na přizpůsobování podmínek lidem s postižením, jeví se svědkové Jehovovi jako velice ochotní a vstřícní. Díky rozhovorům, bylo zjištěno, že hnutí je poměrně dobře připraveno na specifické podmínky, které vyžadují setkání

s jedinci s postižením, již při prvotním kontaktu během šíření dobré zprávy (dostupné jsou publikace v Braillově písmu, některé členky umí znakový jazyk, případně kontaktují odborníky ve svých řadách).

Vzhledem k tomu, že značná část aktivit svědků Jehovových se odehrává v sále Království, byla pozornost zaměřena také na přístupnost v této oblasti. Čáslavský sál je bezbariérový. V případě vozíčkáře by mohl problém představovat vjezd k sálu nebo vyvýšené pódium uvnitř. Řešením je nájezd. Dle svědků je sál přístupný pro kohokoliv, nehledě na druh postižení. Zajímavé je také to, že člověku se vždy někdo individuálně věnuje. Dalo by se hovořit o „osobní asistenci“.

V čáslavském sboru jsou pouze senioři, kteří trpí poruchami zraku, sluchu a mobility v závislosti na jejich věku. Nevyžadují však žádné speciální podmínky. Během realizace výzkumného šetření jsem ve sboru také zaregistrovala několik dětí, které evidentně trpěly poruchami řeči. O této problematice se ovšem respondenti nezmiňují.

8 Diskuze

Jak jsem již uvedla, některé výsledky výzkumného šetření jsou pro mě poměrně překvapivé. Nepředpokládala jsem, že nebude téměř žádná pozornost věnovaná narušené komunikační schopnosti a specifickým poruchám učení. Nejvíce jsem však byla zaskočena opomíjením mentálního a kombinovaného postižení. Myslím si, že by bylo vhodné využít periodika také k seznámení čtenáře s těmito druhy postižení.

Ráda bych se vyjádřila ještě k tomu, čím mohlo být výzkumné šetření ovlivněno. Nejdůležitějším faktem je, že jsem byla venkovním pozorovatelem. Mohla jsem tedy pracovat pouze s informacemi, které mi poskytla odborná literatura nebo sami členové Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. Tyto informace ovšem mohou být zkreslené a neúplné vzhledem k možnému utajování interních záležitostí.

Kvůli časové náročnosti byl výzkumný vzorek tvořen 612 časopisy a 3 respondenty. V porovnání s tisíci publikací, které jsou vydávány, a počtu svědků Jehovových se dá říct, že výzkumný vzorek byl poměrně malý. Určitě by bylo zajímavé analyzovat i další materiály jako např. překlad Bible, knihy, traktáty, videonahrávky, audionahrávky, webové stránky apod. Je možné, že by získána data doplnila tento výzkum o nové, zajímavé poznatky.

Výsledky rozhovorů jsou bezpochyby také ovlivněny počtem respondentů. Pokud by bylo do šetření zahrnuto více představitelů, odpovědi by mohly být rozmanitější a závěry tak rozsáhlejší. To se samozřejmě netýká odpovědí na otázky, které se týkají víry svědků Jehovových ve vztahu k člověku s postižením. Ty musí být samozřejmě shodné. Ve spojitosti s rozhovory hraje velkou roli také subjektivita. Jednotliví respondenti vnášeli do odpovědí své názory, přesvědčení a zkušenosti. Také lze opět předpokládat, že získaná data mohou být zkreslená a neúplná.

Závěr

Každý člověk, včetně člověka s postižením, má své potřeby. Naplnit je může být pro jedince s postižením velice namáhavé nebo dokonce i nemožné. Člověk se snadno stává frustrovaným a hledá alternativní způsoby, jak své potřeby uspokojit. Při setkání se svědky Jehovovými může být doslova fascinován tím, co a jakým způsobem mu Náboženská společnost Svědkové Jehovovi nabízí. Pod vlivem dosavadní tíživé situace a vidiny naplnění potřeb není člověk s postižením v danou chvíli schopen kriticky zvážit všechna rizika, která mu možné členství přináší.

Tato práce může být využita speciálními pedagogy, ale i člověkem s postižením a jeho blízkými. Představuje postižení v kontextu víry svědků Jehovových, identifikuje možná rizika spojená s členstvím a předkládá komplexní informace týkající se problematiky vztahu člověka s postižením a Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi.

Práce v teoretické části vymezuje postižení a popisuje problematiku uspokojování potřeb osob s postižením. Dále se věnuje charakteristice náboženství, konkrétně pak křesťanství a obrazu člověka s postižením v něm. Obecně se zabývá novými náboženskými hnutími a představuje nová náboženství jako možnou odpověď na neuspokojené potřeby člověka s postižením. Teoretickou část uzavírá kapitola věnovaná Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. Čerpala jsem z odborné literatury, která se zabývá danými tématy.

Cílem praktické části bylo zjistit a popsat, jaký je pohled Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi na jedince s postižením. Z toho důvodu jsem realizovala analýzu obrázků a textů z dostupných periodik *Strážná věž* a *Probuďte se!*. Zároveň jsem uskutečnila rozhovory se třemi představiteli Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. Na základě komparace a hledání shodných znaků jsem výsledky zpracovala a pro lepší přehlednost jsem data shrnula. Stanovené cíle byly naplněny a výzkumné otázky zodpovězeny.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité odborné literatury

1. ABGRALL, Jean-Marie. *Mechanismus sekt.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000, 253 s. ISBN 80-718-4774-7.
2. ADAMY, Herbert. *Fialové trojúhelníky: zapomenutá kapitola holocaustu.* 1. vyd. Praha: Ostrov, 2000, 71 s. ISBN 80-862-8906-0.
3. ALLAN, John, BUTTERWORTH, John a LANGLEYOVÁ, Myrtle. *Víry a vyznání: [náboženství, sekty, paranormální jevy].* 1. vyd. Bratislava: Slovart, c1993, 199 s. ISBN 80-714-5011-1.
4. ATKINSON, Rita L. *Psychologie.* 2.vyd. Praha: Portál, 2003, xxii, 751 s. ISBN 80-717-8640-3.
5. BARRETT, David V. *Sekty, kulty, alternativní náboženství.* 1. vyd. Praha: Ivo Železný, 1998, 411 s. ISBN 80-240-0066-0.
6. *BIBLE: Písmo svaté Starého a Nového zákona.* Praha: Biblická společnost v ČSR, 1990, 288 s.
7. BLAŽEK, Roman, POKORNÝ, Vratislav a TELCOVÁ, Jana. *Nebezpečí sekt.* 1. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002, 239 p. ISBN 80-865-6807-5.
8. BLEY, S. *Malý slovník sekt: sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví.* Editor Aleš Opatrný. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, 143 s. ISBN 80-719-2246-3.
9. BÜCHNEROVÁ, Barbara. *Co máme vědět o sektách.* 1. vyd. Praha: Amulet, 1999, 127 s. Alfabet. ISBN 80-862-9902-3
10. COWAN, Douglas E. a BROMLEY, David G. *Sekty a nová náboženství.* 1. vyd. Editor Zdeněk Vojtíšek. Praha: Grada, 2013, 222 s. ISBN 978-802-4731-636.
11. *Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita.* 1. vyd. Editor Christopher H Partridge. Praha: Euromedia Group - Knižní klub, 2006, 446 s. ISBN 80-242-1605-1.
12. ENGELHART, Vojtěch. *Kdo jsou Svědci Jehovovi?.* 2. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská Olomouc, 1992.
13. ENROTH, Ronald M. *Průvodce sektami a novými náboženstvími.* 1. vyd. Praha: Návrat domů, c1994. ISBN 80-854-9529-5.

14. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.
15. HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana. *Specifické rysy osobnosti postiženého jedince*. VÁGNEROVÁ, Marie, HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana a ŠTECH, Stanislav. *Psychologie handicapu*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2001, str. 57 - 77. ISBN 8071849294.
16. HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-717-8303-X.
17. HOLM, Nils G. *Úvod do psychologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998, 157 s. ISBN 80-717-8217-3.
18. HORA, Ladislav. *Problematika tzv. alternativní religiozity a jejího podílu na formování životní orientace mládeže*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1995, 228 s. ISBN 80-718-4106-4.
19. JEŘÁBKOVÁ, Kateřina et al. *Lidé se zdravotním postižením - historické aspekty*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 104 s. ISBN 978-80-244-3602-9.
20. KEENE, Michael. *Světová náboženství*. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 2003, 192 s. ISBN 80-242-0983-7.
21. MARTINEK, Branislav. *Náboženská společnost a stát: Historie svědků Jehovových v Československu*. Praha: DINGIR, 2000. ISBN 80-902528-3-4.
22. MATEJČEK, Zdeněk. *Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí*. 3.vyd. Jinočany: Nakl. H, 2001, 147 p. ISBN 80-860-2292-7.
23. MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008, 271 s. ISBN 978-80-7367-368-0.
24. MICHALÍK, Jan. *Právo, společnost a zdravotně postižení*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 141 s. ISBN 978-80-244-3533-6.
25. NEŠPOR, Zdeněk a LUŽNÝ, Dušan. *Sociologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 232 s. ISBN 978-807-3672-515.
26. NOVOSAD, Libor. *Tělesné postižení jako fenomén i životní realita: diskurzivní pohledy na tělo, tělesnost, pohyb, člověka a tělesné postižení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011, 166 s. ISBN 978-80-7367-873-9.
27. NOVOTNÝ, Tomáš. *Přicházejí*. 3. vyd. Praha: Oliva, 1994, 76 s. ISBN 80-901-6340-8.

28. NOVOTNÝ, Tomáš a VOJTÍŠEK, Zděnek. *Základní orientace v nových náboženských směrech*. 3. vyd. Praha: Oliva, 1995, 47 s. Přednášky, studie a texty Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů. ISBN 80-859-4200-3.
29. PADEN, William E. *Interpreting the sacred: ways of viewing religion*. Boston: Beacon Press, 1992, 157 p. ISBN 08-070-7706-2.
30. PIKHART, Marcel. *Úvod do obecné religionistiky pro studenty sociálních oborů*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006, 69 s. Texty k sociální práci (Gaudeamus). ISBN 80-704-1572-X.
31. POSPÍŠIL, Václav Ctírad. *Víra a náboženství z hlediska solidarity s trpícími*. Teologické texty: časopis pro teologii a službu církve. 2002, 13., č. 1, s. 18 - 20.
32. PUGNEROVÁ, Michaela a KONEČNÝ, Josef. *Patopsychologie se zaměřením na psychologii handicapu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 124 s. ISBN 978-80-244-3058-4.
33. REJCHRT, Luděk. *Pavučiny*. 1. vyd. Praha: Oliva, 1995, 122 s. ISBN 80-859-4213-5.
34. REMEŠ, Prokop. *Svědkové Jehovovi: historický přehled*. Praha: Oliva, 1995, 21 s. Přednášky, studie a texty. ISBN 80-859-4203-8.
35. RENOTIÉROVÁ, Marie a LUDÍKOVÁ, Libuše. *Speciální pedagogika*. 4. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 313 s. Učebnice (UP Olomouc). ISBN 80-244-1475-9.
36. ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 326 s. ISBN 978-807-3673-123.
37. ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 325 s. ISBN 80-717-8547-4.
38. SCOTLAND, Nigel. *Svědkové Jehovovi. Encyklopedie nových náboženství: nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spiritualita*. 1. vyd. Praha: Euromedia Group - Knižní klub, 2006, str. 40 - 42. ISBN 8024216051
39. SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika: prevence a diagnostika, terapie a poradenství, vzdělávání osob s různým postižením, člověk s handicapem a společnost*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4717-333.

40. SOVÁK, Miloš. *Nárys speciální pedagogiky*. 6. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980, 230 s.
41. ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Přehled religionistiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008, 237 s. ISBN 978-807-3673-840.
42. ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Sekty a nová náboženská hnutí: naděje a rizika*. 2. vyd. Praha: Oliva, 1995, 15 s. Přednášky, studie a texty Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů. ISBN 80-859-4201-1.
43. ŠVARŤÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
44. TADA, Joni Eareckson a SINGLETON, Bev. *Friendship unlimited: how you can help a disabled friend*. Wheaton, Ill.: H. Shaw Publishers, 1987, 152 p. ISBN 08-778-8288-6.
45. TITZL, Boris. *Postižený člověk ve společnosti*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2000, 248 s. ISBN 80-860-3990-0.
46. TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010, 439 s. ISBN 978-807-3676-803.
47. TYCHO, A. *Tak mnoho cest: příručka o náboženství, sektách, New Age a nových duchovních směrech*. 1. vyd. Olomouc: Spolek moravských nakladatelů, 2001, 308 s. ISBN 80-238-7253-2.
48. VÁCLAVÍK, David. *Sociologie nových náboženských hnutí*. 1. vyd. Praha: Malvern, 2007, 150 s. ISBN 978-808-6702-223.
49. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004, 870 s. ISBN 80-717-8802-3.
50. VÁGNEROVÁ, Marie a HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana. *Psychologie handicapu*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003, 40 s. ISBN 80-7083-763-2.
51. VÁGNEROVÁ, Marie, HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana a ŠTECH Stanislav. *Psychologie handicapu*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2001, 230 s. ISBN 80-718-4929-4.
52. VALENTA, Milan. *Přehled speciální pedagogiky: rámcové kompendium oboru*. 1. vyd. Praha: Portál, 2014, 269 s. ISBN 978-802-6206-026.
53. VÍTKOVÁ, Marie. *Somatopedické aspekty*. 2. vyd. Brno: Paido, 2006, 302 s. ISBN 80-731-5134-0.
54. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. 1. vyd. Praha: Beta Books, 2007, 210 s. Beletrie (Beta Books). ISBN 978-808-6851-648.

55. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, 462 s. ISBN 80-717-8798-1.
56. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Netradiční náboženství u nás*. 1. vyd. Praha: DINGIR, 1998, 137 s., ISBN 80-902-5280-X.
57. VOJTÍŠEK, Zdeněk, DUŠEK, Pavel a MOTL, Jiří. *Spiritualita v pomáhajících profesích*. 1. vyd. Praha: Portál, 2012, 231 s. ISBN 978-80-262-0088-8.
58. VYSOKAJOVÁ, Margerita. *Hospodářská, sociální, kulturní práva a zdravotně postižení*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000, 139 s. ISBN 80-246-0057-9.
59. WALTERS, Wesley a GOEDELMAN, Kurt. *Svědkové Jehovovi*. ENROTH, Ronald M. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, c1994, str. 88 - 99. ISBN 8085495295.
60. WINTER, David. *ABC křesťanství*. 1. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2010. ISBN 978-808-7287-057.

Internetové zdroje

1. *Ministerstvo kultury* [online]. Praha, 2007-2010 [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/>
2. Evropský sociální fond - Operační program Praha Adaptabilita. *Nové trendy ve vzdělávání a výchově dětí a mladistvých se zdravotním postižením a mentální retardací*. [online] Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti, 2011. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.etf.cuni.cz/OPPA-CZ/vp04.pdf>

Seznam použité literatury Svědků Jehovových

1. *Dobrá zpráva od Boha*. Brooklyn, New York, U.S.A.: WATCHTOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY OF NEW YORK, INC., 2012, 32 s.
2. *Jak může krev zachránit náš život?*. Brooklyn, New York, U.S.A.: WATCHTOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY OF NEW YORK, INC., 1990, 32 s.
3. *Kdo dnes jedná podle Jehovovy vůle?*. Brooklyn, New York, U.S.A.: WATCHTOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY OF NEW YORK, INC., 2013, 32 s.
4. *Probud'te se!*. U. S. A.: Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania, 2000 - 2014, roč. 2000 – 2014, 32 s.

5. *Strážná věž*. U. S. A.: Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania, 2000 - 2014, roč. 2000 – 2014, 32 s.
6. *Svědkové Jehovovi: Kdo jsou? Čemu věří?*. Brooklyn, New York, U.S.A.: WATCHTOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY OF NEW YORK, INC., 2000, 32 s.

Internetové zdroje svědků Jehovových

1. *Svědkové Jehovovi* [online]. Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania, 2015 [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <http://www.jw.org/cs/>

Seznam příloh

Příloha A: Písemné záznamy rozhovorů s představiteli Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi	I
Příloha B: Fotografie	XII

Příloha A: Písemné záznamy z rozhovorů s představiteli Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi

Respondent č. 1, žena, 23 let členem Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi

1. V současnosti existuje mnoho druhů náboženství, proč si myslíte, že právě Vaše víra je ta pravá? Co specifického můžete lidem nabídnout?

„Víra je jisté očekávání věcí, na něž je naděje, zřejmý projev skutečnosti, ačkoliv je nelze spatřit.“ (Hebrejcům 11:1). Než pravá bych spíše řekla pravdivá, protože se opravdu striktně držíme Bible. Lidem můžeme nabídnout znalost/studium Bible.“

2. Vaše společnost se prezentuje jako velice otevřená a multikulturní. Je tomu tak i v případě osob s různými druhy postižení?

„Samozřejmě, že ano, protože my lidem slibujeme věčný život v Božím království a tam by tito lidé postižení nebyli. A to je právě ta naděje.“

3. Na základě jakých kritérií se člověk může stát svědkem Jehovovým? Může to být věk, vlastní rozhodnutí, schválení ostatními členy rodiny, sboru...?

„Věk, ani schválení ostatními členy rodiny kritériem určitě není. Kritériem je aktivní zájem o Bibli, ochota neustále se vzdělávat a prohlubovat tyto znalosti. Ověřovat si pravdivost informací. Nutná je také ochota žít podle biblických pravidel, což považuji za základ, který si musí každý sám ověřit. Člověk taky musí chodit do služby, vydávat svědectví. To vyjadřuje Matouš (24:14): „A tato dobrá zpráva o království se bude kázat po celé obydlené zemi na svědectví všem národům: a potom přijde konec.“. Následuje pohovor se staršími ze sboru týkající se víry, pak se mezi sebou starší poradí. Pokud je člověk schválen, může se na základě rozhodnutí a svého přesvědčení nechat na nejbližším sjezdu pokřtít.“

Na základě toho, co jste mi řekla, předpokládám, že se člověk s mentálním postižením nemůže stát členem.

„To je pravda. Člověk musí načerpat znalosti, vědomosti, musí mít schopnost je umět předávat dál a to mentálně postižený nedokáže, na rozdíl třeba od lidí se sluchovým, zrakovým postižením nebo lidí po úrazech a podobně. Jiná situace je v případě, kdy je v rodině dítě s mentálním postižením. Dítě nikam nevyčleňujeme,

může se účastnit veškerých aktivit svědků Jehovových, ale neočekává se o něho nějaké aktivní působení. Je to spíše taková morální podpora pro rodinu.“

4. Proč si myslíte, že by se člověk s postižením chtěl stát členem Vaší společnosti?

Co mu můžete nabídnout?

„Myslím si, že pokud ti lidé jsou věřící a věří tomu, že jednou budou žít v Božím Království bez nemoci a postižení, tak proč by to člověk s postižením odmítal? Je to velká motivace. Můžeme mu nabídnout hlavně morální pomoc. Když je člověk zdravý, tak to bere tak, že se mu nemůže nic stát. Když ale na něco takového dojde, začne se na všechno dívat jinak. Člověk, který je postižený, je vnímavější vůči tomu, že život je dar a dokáže lépe chápat to, co my mu říkáme. Můžeme mu nabídnout pomoc, jako třeba doprovod nebo ho bratři dovezou na shromáždění nebo k lékaři, jsme ochotní pomoc v domácnosti, obstarat nákupy, poskytnout individuální studium Bible v místě bydliště, hlavně těmto lidem děláme společnost, nejsou sami a mají se na co těšit. Taky máme Výbor pro styk s nemocnicemi, ten je celostátní. Můžeme mu obstarat adekvátní, možná i lepší zdravotní pomoc, než by si dokázal obstarat sám.“

5. Můžeme narazit na nějaký problém, který by osobě s postižením bránil stát se členem Vašeho společenství?

„Tady bych viděla problém u lidí, kteří jsou duševně nemocní. Nezříkáme se jich, ale víme, že mají své limity. Rádi tráví čas v naší společnosti, proto jim nebráníme v návštěvách shromáždění, ale do služby je brát nemůžeme, protože nejsou schopni vydávat pravdivé svědectví. Samozřejmě je nemůžeme zatratit, život je dar. Druhou skupinou jsou pak lidé s mentálním postižením, ale o tom už jsme mluvili.“

6. Jakým způsobem se může člověk s postižením dozvědět o Vaší víře?

„Dozvědět o víře se může, když ho navštívíme při službě, třeba u něj v doma, na ulici, u lékaře... všude, kde vydáváme svědectví. Pokud má zájem, můžeme mu třeba časopisy nosit pravidelně. Lidem to neupíráme, jelikož Ježíš řekl, že zdarma jsme dostali, zdarma rozdáváme.“

Jste připraveni na jednotlivé druhy postižení?

„Máme zkušenosti především s nevidomými nebo neslyšícími. Hodně se setkáváme s tím, že neslyšící umí dobře odezírat, takže jsme se nenarazili na větší problémy. K dispozici máme publikace v Braillově písmu a několik našich sester se pro tyto případy naučilo znakový jazyk. Většinou tito lidé pak tíhnou k vydávání

svědectví ve skupinách lidí se stejným postižením. Tím jsou tyto problémy vyřešeny. Lidé na ně pak lépe reagují, lépe si také rozumí.“

7. Myslíte si, že by i osoba s postižením mohla být při šíření dobré zprávy úspěšná nebo dokonce lepší než člověk zdravý?

„Nezáleží ani tak na postižení, ale spíše na ochotě těchto lidí šířit svědectví. Jak již bylo řečeno, spíše půjde do skupiny stejně postižených lidí. Jiné je to v případě lidí na vozíku. Společnost na tyto osoby i lépe reaguje. Můžou si říct, že asi to bude důležité, když se i takový člověk přes své postižení vydal šířit svědectví.“

8. Při shromážděních jsem zaregistrovala, že jsou ve Vašem sboru malé děti, ale také hodně staří lidé, kteří dle mého názoru nemohou plnit všechny povinnosti svědků Jehovových (např. šíření dobré zprávy). Existují pro tyto lidi nějaké úlevy? A pokud by se jednalo o člověka s postižením, je možné mu poskytnout nějaké úlevy?

„Každý vydává svědectví podle svých možností. Děti chodí se svými rodiči, služba se pak musí přizpůsobit jejich možnostem. Je jasné, že musíme brát ohled na možnosti a schopnosti jednotlivých lidí. To se týče i shromáždění.“

A úlevy týkající se krevní transfuze?

„No logicky, když je někdo nemocný a ví, že bude potřebovat transfuze, tak se nebude chtít stát svědkem Jehovovým, když ví, že my krev odmítáme. Pokud bych byla nemocná nebo nějak postižená a potřebovala bych třeba operaci, požádala bych Výbor pro nemocnice a oni mi najdou pracoviště, kde budou respektovat moje požadavky. Navíc každý z nás má plnou moc a pokyny pro léčebnou péči bez použití krve. Samozřejmě si nevezmeme cizí krev, ale pokud budu potřebovat, přijímám drobné krevní frakce z vlastní krve. V první řadě, ale záleží na svědomí každého z nás.“

9. Jak je v pojetí Vaší víry chápáno postižení? Některé články ve Strážné věži či v Probud'te se! ve mně vyvolávaly dojem, že pro věřícího člověka je postižení dar, který mu přináší mnoho změn k lepšímu. Souhlasíte?

„Nesouhlasím, postižení není dar, spíše omezení. Pro člověka je to neštěstí a uvědomí si dar zdraví. Postižení chápu jako dědičný hřích. Plus vidím v tom, že člověk může být vnímavější. Pokud by člověk byl věřící a něco se mu stalo, získal postižení, možná ho to nakopne k tomu, aby se víc snažil.“

10. Je možné vnímat postižení v nějakém ohledu jako výhodu? Může být takový člověk pro Vaši společnost přínosem?

„Výhoda možná při vydávání svědectví. Když člověk vidí víru toho postiženého jeho nasazení a elán tak to může svědectví lépe přijmout. Přínosem tento člověk určitě je. Když jde takový člověk do služby, tak veřejnost vidí, že zájem postiženého člověka o víru ho může posunout k nalezení smyslu života. Je vzorem, povzbuzením pro společnost, ale i pro nás - když může postižený udělat tohle, tak proč bych nemohl taky já...“

11. Myslíte si, že je pro člověka snazší přijmout své postižení (vrozené nebo získané), když má oporu ve Vaší víře? Je snazší díky víře přijmout, že v mém okolí je člověk s postižením? (jsem rodič postiženého dítěte, do sboru přijde postižený...)

„Rozhodně, protože má naději, že pokud vydrží, bude v Božím Království zdravý. To samé platí v případě rodičů i nás ve sboru.“

12. Jak se staví Vaše víra k pokusům o odstranění poruchy rukou člověka?

Myslím tím různé oční operace, kochleární implantáty, protézy...

„Jsme ochotní si dát pomoc, jak nejvíce to půjde. Pokud se dá pomoc, není důvod se tomu bránit. Odkázala bych se na Výbor pro styk s nemocnicemi, který najde to nejlepší pracoviště, které nám bude ochotné pomoci za našich podmínek. Jediné omezení je to krevní.“

13. Jsou ve Vašem sboru nějaké osoby s postižením nebo tito jedinci tvoří vlastní sbory např. ve větších městech?

„Momentálně ne, vyjma starých lidí, kteří mají problémy s chůzí, využívají hole nebo hůř slyší. Nikdo jiný mě nenapadá. Existují sbory pro neslyšící. Nevidomým jsme schopni obstarat publikace v Braillově písmu, ale nejsem si jistá, jestli mají své sbory.“

14. Jste schopni přizpůsobit podmínky tomu, aby Váš sál mohla navštěvovat osoba s postižením a plnohodnotně se účastnit všech akcí svědků Jehovových?

Myslím tím shromáždění, sjezdy...zaměřme se prosím na jednotlivá postižení (zrakově postižení, sluchově postižení, tělesně postižení, mentálně postižení...)

„Ano jsme, není to problém. Nevidomým jsme schopni zajistit publikace v Braillově písmu, doprovázet je. Sluchově postižení mají svůj sbor, jsou pro ně pořádány vlastní sjezdy nebo je jim zajištěn tlumočník, jak jsem říkala, naše sestry umí znakový jazyk. V případě vozíčkářů se snažíme odbourat bariéry, náš sál je zcela bezbariérový, udělali jsme pro ně i speciální wc. Vždy se tomu člověku někdo

individuálně věnuje. V případě mentálního postižení by se asi těmto lidem věnovali členové rodiny. Třeba jim zjednodušeně vysvětlili biblický příběh. V každém případě se snažíme přizpůsobit podmínky.“

Respondent č. 2, muž, 44let let členem Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi

1. V současnosti existuje mnoho druhů náboženství, proč si myslíte, že právě Vaše víra je ta pravá? Co specifického můžete lidem nabídnout?

„Řekl bych, že podle Bible je jen jedna pravá víra a rozhodující není to, co kdo určí nebo říká, ale to co dělá. Odkázal bych se na Matouše (7:13, 14), kde vidíme, že jsou dvě cesty, ta široká ukazuje, že se smí všechno, nic není ohraničeno zákony, zatímco ta úzká cesta je omezena zákony božími. Dále Matouš (7:21 – 23): „Ne každý kdo mi říká pane vejde do Království, ale ten kdo činí vůli mého otce.“ Nabídnout můžeme pravdu, jelikož Ježíš řekl, že poznáme pravdu a pravda vás osvobodí (třeba od různých pověr, falešných náboženských nauk, alkoholu, kouření atd.)“

2. Vaše společnost se prezentuje jako velice otevřená a multikulturní. Je tomu tak i v případě osob s různými druhy postižení?

„Určitě, pro nás to není žádná překážka. Pro Boha je každý člověk cenný. To že je momentálně postižený, to není důvod proč mu nepomoci...“

3. Na základě jakých kritérií se člověk může stát svědkem Jehovovým? Může to být věk, vlastní rozhodnutí, schválení ostatními členy rodiny, sboru...?

„Člověk, aby se mohl nechat pokřtít, musí absolvovat pět takových kroků, díky nimž se stane přítelem Boha. Musí získat poznání, pokání (musí litovat toho, že žil špatně, obrátit se, dál v tom nepokračovat, musí se změnit) oddat se dobrovolně Jehovovi (třeba v modlitbě), musí to udělat sám z vlastního rozhodnutí a posledním krokem je křest – je to vlastně takové veřejné prohlášení před druhými, formální akt. Každý kdo věří, by měl být pokřtěný.“

Na základě toho, co jste mi teď řekl, předpokládám, že se člověk s mentálním postižením nemůže stát svědkem Jehovovým.

„Otázkou je, jestli je ten mentálně postižený schopen pochopit pravdu, tedy stát se učedníkem Ježíše Krista. Musí mít informace a rozumět jim, alespoň v základní

podobě. Pak může být i pokřtěný. Kdo nechce, hledá důvody, kdo chce, hledá možnosti. Liší se to asi případ od případu. Pracujeme s různými skupinami lidí.“

4. Proč si myslíte, že by se člověk s postižením chtěl stát členem Vaší společnosti?

Co mu můžete nabídnout?

„Můžeme jim nabídnout plodnou víru a naději. Jeho život získá smysl. Hodně těchto lidí spáchá sebevraždu, protože nevidí cestu dál. Ale Bible jim dává naději a ten člověk úplně ožije. To je zároveň odpověď na to, proč by se tenhle člověk chtěl stát členem naší společnosti. Ještě bych se odkázal za Izajáše (35:5,6): „V tom čase se otevrou oči slepých a uši hluchých budou zprůchodněny. V tom čase bude chromý šplhat jako jelen a jazyk oněmělého bude volat radostí. Vždyť v pustině vytrysknou vody a v pouštní pláni bystriny.“ Ale je to naděje i pro nás ostatní, samozřejmě.“

5. Můžeme narazit na nějaký problém, který by osobě s postižením bránil stát se členem Vašeho společenství?

„Problém v tom nevidím. Určitě jste četla spoustu příběhů v našich časopisech. Jednalo se o lidi s různými druhy postižení. Jedinou překážkou může být míra mentálního postižení, pokud by člověk nebyl schopen pochopit pravdu...“

6. Jakým způsobem se může člověk s postižením dozvědět o Vaší víře? Jste připraveni na jednotlivé druhy postižení?

„Pro nás zcela normálním způsobem. Mluvíme s každým člověkem, takže i s postiženými. Postižený má jeden problém – chce se uzdravit, tak mu můžeme přinést naději. Také máme webové stránky www.jw.org, tam se také můžou lidé něco dozvědět, což může být přitažlivé pro lidi, kteří se nedostanou běžně ven.“

7. Myslíte si, že by i osoba s postižením mohla být při šíření dobré zprávy úspěšná nebo dokonce lepší než člověk zdravý?

„Ano, máme s tím i úžasné zkušenosti, které můžete vidět v našich časopisech a knihách. Pravda má velkou moc. Jestli může být lepší než zdravý člověk? Většinou mají lidé předsudky, tak je možná jedno, jestli to šíří zdravý nebo postižený. Chodil jsem do služby s neslyšícím. On začal, pár vět řekl a pak jsem se vložil do věci já. Řekl jsem, že je neslyšící a lidi se udivovali, že má sílu ještě šířit svědectví. Byla to bezproblémová spolupráce.“

8. Při shromážděních jsem zaregistrovala, že jsou ve Vašem sboru malé děti, ale také hodně staří lidé, kteří dle mého názoru nemohou plnit všechny povinnosti svědků Jehovových (např. šíření dobré zprávy), existují pro tyto lidi nějaké

úlevy? A pokud by se jednalo o člověka s postižením, je možné mu poskytnout nějaké úlevy?

„Jehova nás neposuzuje podle toho, co dáváme, ale podle toho, co můžeme dávat a hlavně, jestli to dáváme z lásky k Jehovovi. Nikdo se nemusí stydět, že dává málo. Když má někdo nějaké postižení nebo je starý, může vydávat svědectví třeba jen patnáct minut. Je to jeho maximum, které může dávat, ale je to ze srdce. O tom vypovídá i Lukáš (21:1 – 4) Svědkem Jehovovým je ten, kdo vydává svědectví, ačkoliv třeba omezeně. Všichni jsme kazatelé. A když někdo nemůže chodit třeba na shromáždění, jsou tady možnosti jako skype, individuální studium, telefon, dopisy.“

A úlevy týkající se krevní transfuzí?

„Nejde o úlevy, ale o poslušnost Jehovovi. Neodporujeme božím zákonům. To platí pro nás pro všechny. Někdo radši zemře, protože nechce ztratit naději na život v ráji, než aby si prodloužil život o dva, pět, deset let. Obdobná situace nastala, když mladí svědkové Jehovovi odmítli bojovat v Hitlerově armádě. Bylo to jejich dobrovolné rozhodnutí, které mělo za následek zastřelení, ale které jim umožnilo zachovat si čisté svědomí. Byla to otázka poslušnosti božích přikázání.“

9. Jak je v pojetí Vaší víry chápáno postižení? Některé články ve Strážné věži či v Probud'te se! ve mně vyvolávaly dojem, že pro věřícího člověka je postižení dar, který mu přináší mnoho změn k lepšímu. Souhlasíte?

„Na postižení se nedíváme jako na dar. Je nám jich líto. Je to svým způsobem neštěstí, ale není to nepřekonatelné. Není to od Boha, tím ho stavíme do špatného světla. Je to nepředvídatelná událost. Jsou tři důvody proč se toto děje: je to satan, lidská společnost přestala respektovat boží zákony a v lidech je takové sobectví a chtějí pořád víc a víc (to je vlastně ten dědičný hřích), poslední je nepředvídaná událost, tedy náhoda. Zkrátka jsme ve špatný čas na špatném místě. Když se tak nad tím zamyslím, často dochází k nejrůznějším nehodám při adrenalinových sportech, to беру jako rouhání.“

10. Je možné vnímat postižení v nějakém ohledu jako výhodu? Může být takový člověk pro Vaši společnost přínosem?

„Apoštol Pavel měl také postižení. Nevíme přesně jaké, ale nejspíš se jednalo postižení zraku. I přes své slabiny dokázal velké věci a vysvětloval si to tak, že ho podporoval Jehova. Dokázal větší svědectví, než kdyby byl úplně zdravý. Bible říká, že máme milovat bližního svého jako sami sebe, je pro mě pak povzbuzením, že i tito lidé

s tím bojují a nacházejí u Jehovy sílu. Pro mě je to přínosem, cítím to tak. Zkrátka se snaží sloužit Bohu tak jako já.“

11. Myslíte si, že je pro člověka snazší přijmout své postižení (vrozené nebo získané), když má oporu ve Vaší víře? Je snazší díky víře přijmout, že v mém okolí je člověk s postižením? (jsem rodič postiženého dítěte, do sboru přijde postižený...)

„Je to snazší, protože ta víra mu dává naději. Nesmí to být jen povrchní víra, ale odhodlání hledat odpovědi, zkoumat je. To samé platí pro nás, i pro rodiny, když víme, že jednou žádné postižení nebude, dokážeme to pak lépe přijmout.“

12. Jak se staví Vaše víra k pokusům o odstranění poruchy rukou člověka? Myslím tím různé oční operace, kochleární implantáty, protézy...

„Stavíme se k tomu skvěle, proč by ne... Problém by byl s krví, to je jasné. Lékaři umí divy, když zvýší kvalitu života, nejsme proti.“

13. Jsou ve Vašem sboru nějaké osoby s postižením nebo tito jedinci tvoří vlastní sbory např. ve větších městech?

„Ohledně těch neslyšících, byl u nás jeden muž, oženil se, pak se odstěhovali do Prahy. Je tam sbor neslyšících a je tam mnohem šťastnější. U nás ve sboru se díky němu naučili bratři a sestry znakový jazyk. Měli jsme ho moc rádi. Jinak máme ve sboru staré bratry a sestry, kteří mají takové běžné problémy spojené s věkem – chodí o berlích, hůř slyší a vidí, ale to je momentálně asi tak všechno.“

14. Jste schopni přizpůsobit podmínky tomu, aby Váš sál mohla navštěvovat osoba s postižením a plnohodnotně se účastnit všech akcí svědků Jehovových? Myslím tím shromáždění, sjezdy...zaměřme se prosím na jednotlivá postižení (zrakově postižení, sluchově postižení, tělesně postižení, mentálně postižení...)

„Můžeme se pochlubit, že máme nově upravené wc pro vozičkáře, více méně je sál celý bezbariérový. Když u nás byl ještě ten neslyšící bratr, také jsme využívali zvukovou smyčku. Také jsem oddával jednoho neslyšícího, podle zákona musel být přítomný tlumočník, to také nebyl problém. Vše jsme zajistili. V přizpůsobení podmínek nevidím vůbec problém. Nicméně se těším na dobu, kdy postižení nebude. Jen mě ještě napadá, že by mohl být problém s vozíkem u hlavního vstupu do sálu, je tam takový malý schůdek, ale tam bysme mohli dát nájezdy.“

Respondent č. 3, žena, 43 let členem Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi

1. V současnosti existuje mnoho druhů náboženství, proč si myslíte, že právě Vaše víra je ta pravá? Co specifického můžete lidem nabídnout?

„Naše víra je založena na Bibli. Ačkoliv je hodně náboženství, která se opírají o Bibli, tak se neopírají o Jehovu, to děláme jenom my. Můžeme nabídnout naději do budoucna a spokojený život již v dnešních dnech.“

2. Vaše společnost se prezentuje jako velice otevřená a multikulturní. Je tomu tak i v případě osob s různými druhy postižení?

„Samozřejmě, že ano. Nevybíráme si. Zrovna nedávno jsme se setkala s hluchoslepým člověkem, což pro mě byl opravdu silný zážitek. Obdivuji, že s tím ti lidé dokáží bojovat.“

3. Na základě jakých kritérií se člověk může stát svědkem Jehovovým? Může to být věk, vlastní rozhodnutí, schválení ostatními členy rodiny, sboru...?

„Nejdřív člověk musí studovat Bibli. Zjistit, jestli tomu dokáže věřit a když si člověk zamiluje Boha, i měřítko pro život, která dává, to je pak ta cesta/kritérium, jak se stát svědkem Jehovovým.“

Mohlo by být mentální postižení překážkou?

„Problém v tom nevidím. Spíš by asi bylo složité najít způsob, jak mu to vysvětlit, aby to pochopil, což je základ. Nemám přímo zkušenost s mentálně postiženým člověkem. Ale znám rodinu z Prahy. Jejich chlapeček se přidusil a nyní je také mentálně postižený.“

4. Proč si myslíte, že by se člověk s postižením chtěl stát členem Vaší společnosti? Co mu můžete nabídnout?

„Je to jako u ostatních lidí, nejsou v tom rozdíly. Důležité je, že když si člověk zamiluje Boha, tak potom už nechce jen brát, ale chce mu taky dávat, chce mu sloužit v rámci nesobeckosti. Můžeme nabídnout naději, zlepšení současného života.“

5. Můžeme narazit na nějaký problém, který by osobě s postižením bránil stát se členem Vašeho společenství?

„Tady bych zmínila asi mentální postižením, o kterém jsme se již bavili. Pro někoho by mohlo být překážkou nepřijímání krevních transfuzí.“

6. Jakým způsobem se může člověk s postižením dozvědět o Vaší víře? Jste připraveni na jednotlivé druhy postižení?

„Samozřejmě těmto osobám také vydáváme svědectví. Nevyhýbáme se jim. Někdy je to právě naopak. Rádi bychom mu pomohli, ale když to pak napadne každého svědka, tak to tomu člověku nemusí být příjemné. Nechceme, aby měli pocit, že se na ně nějak extrémně zaměřujeme. Je nutné být taktičtí. Když zjistíme, že je někdo třeba hluchý, vezmeme si kontakt a spojíme se se sborem neslyšících v Praze. Oni to pak všechno zajistí. V případě seniorů byla také akce, navštívit všechny domovy pro seniory a nabídnout jim tam studium Bible, ale tomu nejsou moc ředitelé příkloněni.“

7. Myslíte si, že by i osoba s postižením mohla být při šíření dobré zprávy úspěšná nebo dokonce lepší než člověk zdravý?

„Určitě může být i lepší. Mnohdy mají větší píli. Když se zamyslím, tak třeba o děti si to lidé radši vyslechnou, to samé od starých lidí, s postiženými jsem se častokrát nesešla. Asi se při tom pozná postoj toho naslouchajícího člověka, odhalí to jeho povahu. Je to individuální, každý bude reagovat jinak.“

8. Při shromážděních jsem zaregistrovala, že jsou ve Vašem sboru malé děti, ale také hodně staří lidé, kteří dle mého názoru nemohou plnit všechny povinnosti svědků Jehovových (např. šíření dobré zprávy), existují pro tyto lidi nějaké úlevy? A pokud by se jednalo o člověka s postižením, je možné mu poskytnout nějaké úlevy?

„Neporovnáváme se, ani nevíme jeden o druhém, kolik hodin třeba odsloužil. Záleží na možnostech a také na našem přání, kolik chceme nasloužit. Máme jednu paní, která trpí demencí, jen leží a rodina se o ní stará. Nemůže už vydávat svědectví, ale Bůh se na ni nezlobí, ona za to nemůže. Jsou to otázky našeho svědomí. Samozřejmě krevní transfuze přijímat nelze.“

9. Jak je v pojetí Vaší víry chápáno postižení? Některé články ve Strážné věži či v Probud'te se! ve mně vyvolávaly dojem, že pro věřícího člověka je postižení dar, který mu přináší mnoho změn k lepšímu. Souhlasíte?

„Vidím to jako neštěstí. Když někdo přijde třeba o zrak, musí se s tím složitě vyrovnávat, ale ta víra mu může pomoci, aby se s tím líp vyrovnal. Ví, že to není trest od Boha, což vyvrací přesvědčení některých, že ho takhle Bůh potrestal.“

10. Je možné vnímat postižení v nějakém ohledu jako výhodu? Může být takový člověk pro Vaši společnost přínosem?

„Postižení lidé si mohou víc vážit těch obyčejných věcí života, jsou často vděčnější za všechno. Mají pak i víc radosti. Jsou pro nás povzbuzením. Je to ale také o přístupu, ne každý postižený je pozitivně naladěný.“

11. Myslíte si, že je pro člověka snazší přijmout své postižení (vrozené nebo získané), když má oporu ve Vaší víře? Je snazší díky víře přijmout, že v mém okolí je člověk s postižením? (jsem rodič postiženého dítěte, do sboru přijde postižený...)

„Myslím si, že díky naději, kterou jim dáváme, je pro ně snazší tuto skutečnost přijmout. U téhle otázky jsem si uvědomila to, že dřív byli tito lidé dávání do ústavů, takže v období našeho dospívání jsme s nimi nepřicházeli do styku. Pro nás je to možná těžší, najít si k nim cestu. Postupně se učíme jim projevovat lásku.“

12. Jak se staví Vaše víra k pokusům o odstranění vady/poruchy rukou člověka? Myslím tím různé oční operace, kochleární implantáty, protézy...

„Podle mě je to otázka osobního rozhodnutí. Nic nezakazujeme. Ukazujeme výhody a nevýhody, každý si vybere sám.“

13. Jsou ve Vašem sboru nějaké osoby s postižením nebo tito jedinci tvoří vlastní sbory např. ve větších městech?

„Byl u nás hluchý bratr, ale odešel do sboru pro neslyšící v Praze. Pak si také vzpomínám na jednu nevidomou sestru. Byly jsme spolu párkrát ve službě, na procházce...obdivuju, jak jsou úžasně šikovní, třeba při práci s holí. Momentálně u nás máme spíš staré lidi s omezenou hybností“

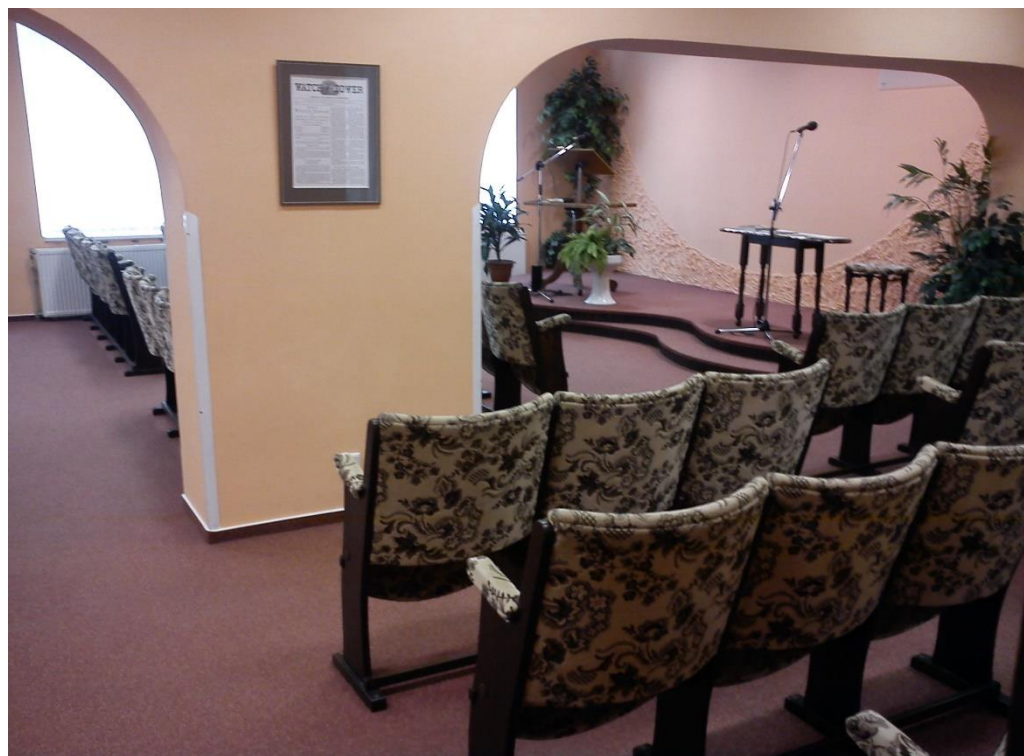
14. Jste schopni přizpůsobit podmínky tomu, aby Váš sál mohla navštěvovat osoba s postižením a plnohodnotně se účastnit všech akcí svědků Jehovových? Myslím tím shromáždění, sjezdy...zaměřme se prosím na jednotlivá postižení (zrakově postižení, sluchově postižení, tělesně postižení, mentálně postižení...)

„Ano, snažíme se, záleží hlavně na domluvě. Sál je bezbariérový, nově se dělalo i wc pro vozičkáře. Jsme schopni zajistit tlumočníky, zvukové smyčky, přepisy, natočit videozáznamy, věnovat se člověku individuálně apod. Nevidím v tom problém.“

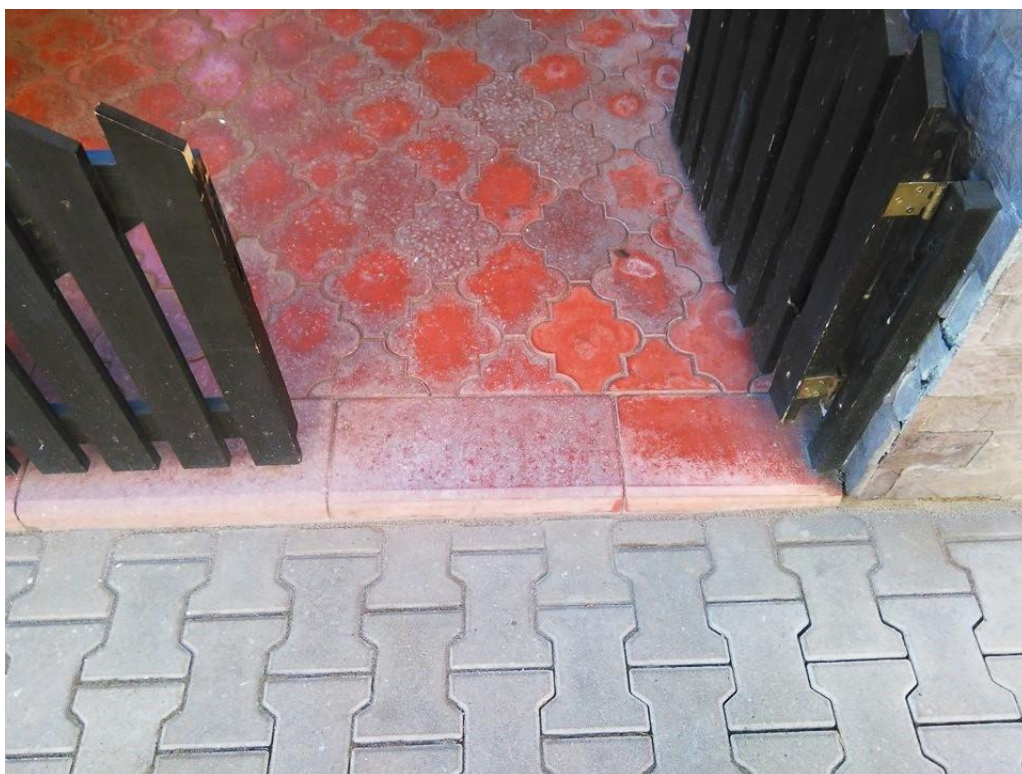
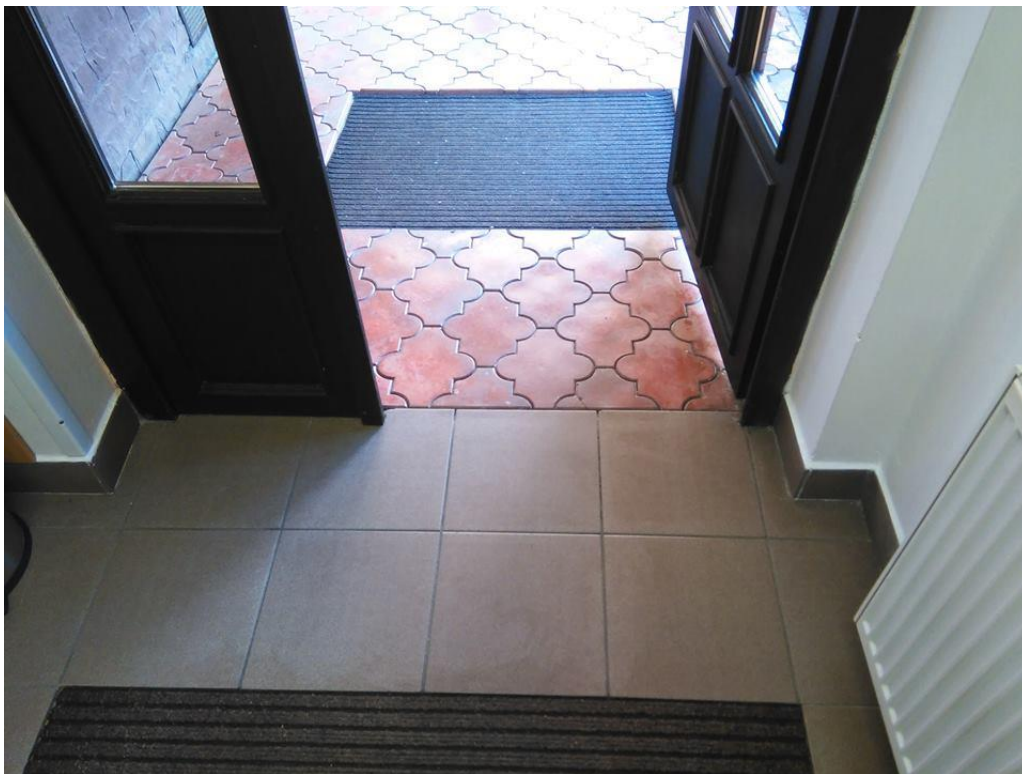
Příloha B – Fotografie

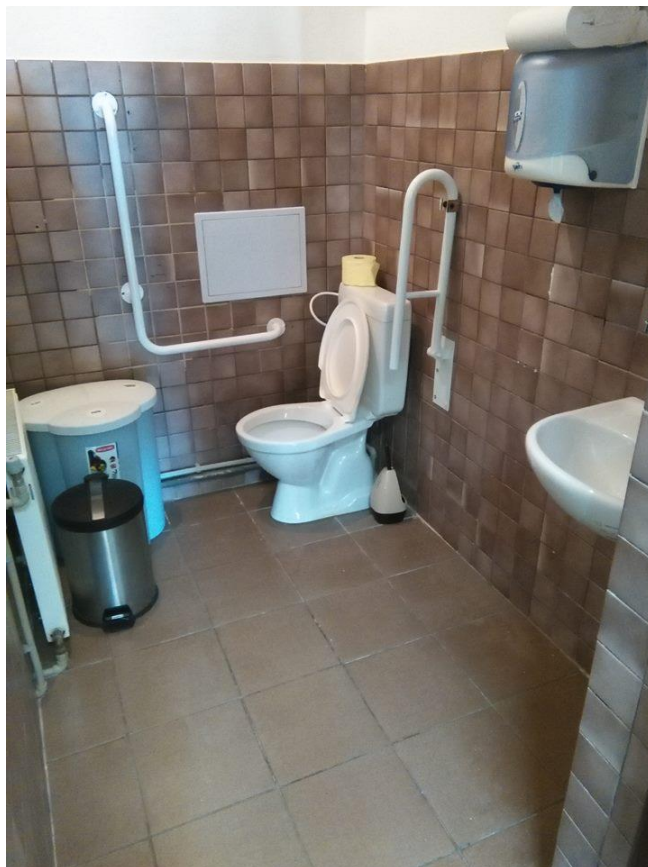
Obr. A, B: Sál Království v Čáslavi

Obr. C, D: Sál Království v Čáslavi

Obr. E, F: Přístup do sálu Království v Čáslavi

Obr. G: Bezbariérové wc

Obr. H: Mapa obvodu služby

Obr. CH: Kasička na dobrovolné příspěvky